Vysoká škola ekonomická v Praze

Diplomová práce

2018 Bc. Tomáš Jirka

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Obor: Hospodářská politika

Analýza dopadu nestandardní měnové politiky na bankovní sektor v ČR v letech 2012-2017

Vypracoval: Bc. Tomáš Jirka
Vedoucí práce: Ing. Pavel Štěpánek, CSc.
Rok: 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci s názvem *„Analýza dopadu nestandardní měnové politiky na bankovní sektor v ČR v letech 2012-2017“* vypracoval samostatně a použil jsem pouze podklady uvedené v přiloženém seznamu použitých zdrojů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu §60 Zákona č.121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

……

V Praze dne 17. prosince 2018 Bc. Tomáš Jirka

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu Ing. Pavlu Štěpánkovi, CSc. za jeho trpělivost, cenné rady, doporučení a připomínky při zpracovávání této diplomové práce.

Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra hospodářské a sociální politiky

Národohospodářská fakulta
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Bc. Tomáš Jirka**

Studijní program: Ekonomie a hospodářská správa

Obor: Hospodářská politika

Název tématu: **Analýza dopadu nestandartní měnové politiky na bankovní sektor v ČR v letech 2012-2017**

Zásady pro vypracování:

1. Cíl práce:
   Cílem práce je zanalyzovat dopad nestandartní měnové politiky ČNB v podobě velmi nízkých úrokových sazeb a kurzového závazku na bankovní sektor v České republice. Především na jeho hospodářské výsledky v návaznosti na nízké úrokové sazby centrální banky. A poté i na příliv spekulačního kapitálu v období kurzového závazku, především pak ke konci, což mělo z následek nafouknutí rozvahy celého bankovního sektoru. Tato diplomová práce by měla poskytnout kompaktní analýzu dopadů nestandartní měnové politiky na české banky a bankovní sektor jako celek.
2. Význam, aktuálnost:
   Toto téma je velmi aktuální, neboť se neustále vedou debaty o vhodnosti a účinnosti užité kurzového závazku. Zároveň není autorovi této diplomové práce známa žádná ucelenější analýza dopadů politiky centrální banky na bankovní sektor v období 2012-2017.
3. Charakteristika teoretické části práce:
   Teoretická část práce se bude zabývat nestandartní měnovou politiku z pohledu teorie i praxe ve světě i v České republice. Dále se bude věnovat datům, ukazatelům a charakteristikám bankovního sektoru které budou prakticky zanalyzovány v praktické části práce.
4. Charakteristika praktické části práce:
   Praktická část práce se bude věnovat statistické analýze vybraných ukazatelů a časových řad, potřebných k analýze dopadů nízkých sazeb centrální banky na ziskovost a další parametry bankovního sektoru. Dále analýze rozvahy bankovního sektoru a investorských pozic potřebných k analýze dopadů kurzového závazku na bankovní sektor.

Rozsah práce: min. 65 normostran

Seznam odborné literatury:

1. Borio, C., Gambacorta, L., & Hofmann, B. (2017). The influence of monetary policy on bank profitability. International Finance, 20(1), stránky 48-63. doi:10.1111/infi.12104
2. Černohorská, L., & Prokop, V. (2015). Profitability Analysis of Selected Czech Banks and Their Foreign Owners. Proceedings of 15th International Confenrence on Finance and Banking, (stránky 32-39). Praha.
3. Fisher, S. (2016). Monetary Policy, Financial Stability, and the Zero Lower Bound. American Economic Review: Papers & Proceedings, 106(5), stránky 39-42. doi:10.1257/aer.p20161005
4. Lambert, F. (2015). Are unconventional monetary policies bad for banks?, stránky 38-43. Oesterreichische Nationalbank.
5. Palečková, I. (2016). Determinants of the Profitability in the Czech Banking Industry. Economic Studies & Analyses/Acta VSFS, 10(2), stránky 142-158.
6. Vejmělek, J. (2014). Dopad intervence ČNB do finančních trhů. Politická ekonomie, 62(6), stránky 808-823. doi:10.18267/j.polek.983

Datum zadání diplomové práce: květen 2018

Termín odevzdání diplomové práce: prosinec 2018

Bc. Tomáš Jirka
Řešitel

Ing. Pavel Štěpánek, CSc.
Vedoucí práce

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Tato diplomová práce analyzuje dopady nestandardní měnové politiky na bankovní sektor v České republice v letech 2012-2017. Hlavní hypotézou této práce je, že nestandardní měnová politika ČNB ovlivnila výnosy domácích bank. K analýze byly využity poměrové ukazatele návratnosti aktiv, kapitálu a dalších ukazatelů. Závěrem této analýzy je zjištění, že měnová politika centrální banky měla dopad nejen na zisky bank, ale i na složení jejich rozvah. To bylo způsobeno především nárůstem objemu vkladů a poskytnutých úvěrů. Toto může mít negativní důsledky na rizika a stabilitu bankovního sektoru do budoucna.

Abstract

This diploma thesis analyzes the effects of non-standard monetary policy on the banking sector in the Czech Republic in 2012-2017. The main hypothesis of this work is that the non-standard monetary policy of the CNB has influenced domestic bank yields. The ratio of returns on assets, capital and other indicators was used for the analysis. The conclusion of this analysis is that the central bank's monetary policy has had an impact not only on bank profits but also on the composition of their balance sheets. This was mainly due to an increase in the volume of deposits and loans. This can have negative consequences for the risks and stability of the banking sector in the future.

Klíčová slova

měnová politika, devizové intervence, kurzový závazek, bankovní sektor, ROA, ROE

Keywords

Monetary policy, fx interventions, exchange rate peg, banking sector, ROA, ROE

JEL klasifikace

E02, E44, E52, E58, G21

Obsah

ÚVOD ... 1

1 TEORETICKÁ ČÁST ... 4

1.1 SITUACE V BANKOVNÍM SEKTORU V ČR A JEHO SPECIFIKA ... 4

1.1.1 HISTORIE ... 4

1.1.2 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO BANKOVNÍHO TRHU ... 5

1.1.3 SUBJEKTY DOMÁCÍHO BANKOVNÍHO TRHU ... 6

1.2 STANDARTNÍ A NESTANDARTNÍ MĚNOVÁ POLITIKA ... 9

1.2.1 SVĚT ... 11

1.2.2 ČESKÁ REPUBLIKA ... 12

1.2.3 NORMALIZACE MĚNOVÉ POLITIKY ... 15

1.3 MĚNOVÁ POLITIKA CENTRÁLNÍ BANKY A JEJÍ VLIV NA BANKOVNÍ SEKTOR ... 16

1.4 MĚŘENÍ PROFITABILITY BANK ... 19

2 PRAKTICKÁ ČÁST ... 23

2.1 VYBRANÉ UKAZATELE PRO FINANČNÍ ANALÝZU ... 23

2.1.1 POMĚROVÉ UKAZATELE ... 24

2.1.2 OSTATNÍ UKAZATELE ... 24

2.2 ZDROJE DAT ... 25

2.3 FINANČNÍ ANALÝZA VYBRANÝCH SUBJEKTŮ BANKOVNÍHO TRHU ... 25

2.3.1 ČESKÁ SPOŘITELNA ... 25

2.3.2 ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÍ BANKA ... 28

2.3.3 KOMERČNÍ BANKA ... 31

2.3.4 UNICREDIT BANKA ... 33

2.3.5 BANKOVNÍ SEKTOR JAKO CELEK ... 35

2.3.6 BANKOVNÍ REGULACE ... 42

2.4 DISKUZE ... 47

ZÁVĚR ... 52

Úvod

V roce 2008 došlo ke vzniku finanční krize v USA. V následujících letech se tato krize stala globální finanční krizí, následkem čehož došlo ke zpomalení hospodářského růstu ve většině vyspělých zemí. Zároveň došlo k velkým nárůstům zadlužení, prohlubování deficitů veřejných financí jednotlivých zemí a krachům některých finančních institucí především v USA. Centrální banky ve Spojených státech i v Evropě přestaly být schopny plnit své cíle prostřednictvím standardních nástrojů měnové politiky. Musely přejít k nestandardním nástrojům měnové politiky v podobě extrémně nízkých úrokových sazeb (někde i záporných) pro podporu investic a kvantitativního uvolňování ke stabilizaci bankovních sektorů. Postupně se ochlazení ekonomiky dostalo i do České republiky. U nás ale spíše než finanční krizí, byla tato krize hospodářská. A to především díky stabilnímu bankovnímu sektoru, který je i docela specifický ve srovnání s bankovním sektorem v západní Evropě nebo USA. Český bankovní sektor si totiž svou krizi odbyl již na přelomu tisíciletí, kdy se několik tuzemských bank dostalo do problémů. Stát následně tyto banky zbavil špatných pohledávek a zprivatizoval je do rukou zahraničních vlastníků. Česká ekonomika prožívala svůj vlastní realitní boom a české banky, které ho financovaly měly dostatek příjmů. Nemusely tedy investovat do toxických aktiv z amerického hypotečního trhu nebo do dluhopisů zemí jižního křídla eurozóny (až na pár výjimek). Díky tomu nebylo nutné banky v České republice nějak zachraňovat, protože ve svých rozvahách neměly toxická aktiva jako jiné banky v Evropě a USA.

Přesto ale došlo k ochlazení ekonomiky. Centrální banka se rozhodla tento celkový pokles investic a spotřeby podpořit snížením řídící úrokové sazby. V roce 2009 snížila většina centrálních bank v Evropě své úrokové sazby. Česká národní banka k tomuto kroku přistoupila již v roce 2008, kdy Repo sazba klesla po setrvalém růstu poprvé od poloviny roku 2007 pod 3% a na konci roku 2012 ji ČNB snížila na *„technickou nulu“* 0,05%. Některé centrální banky (např. v Dánsku, ve Švýcarsku, v

eurozóně, v Norsku, …) snížily své sazby dokonce do záporných hodnot což byl z jejich strany naprosto bezprecedentní krok.

Dalším nástrojem, který centrální banka použila byl kurzový závazek a s ním spojené devizové intervence na jeho udržení. Tento nástroj se rozhodla použít, protože ani dramatickým snížením úrokových sazeb nedosahovala inflace předem stanoveného pásma (cíle) a výkon ekonomiky i nadále klesal. V neposlední řadě došlo, jako odpověď na nedávnou krizi po deregulaci z 90. let, k opětovnému nárůstu regulace v bankovnictví, což dolehlo ve formě zvyšování kapitálových požadavků i na tuzemské banky. Tento fakt mohl také negativně ovlivnit banky v tom smyslu, že navýšení regulačního kapitálu snižuje jejich rezervy, které by banky jinak mohly dále investovat.

Jaký dopad měla tato opatření na bankovní sektor v České republice? Jaký měly dopad do konkrétních ukazatelů ale i na celý finanční a bankovní sektor jako celek? Cílem této diplomové práce je zodpovědět tyto otázky. Základní hypotéza je, že velmi nízké úrokové sazby negativně ovlivnily zisky tuzemských bank. Způsobily nárůst poptávky po úvěrech a pokles poptávky po vkladech. Kurzový závazek by dle hypotézy měl mít negativní dopady na zisky z FX operací bank a podpořit spekulační příliv kapitálu, který z části skončil právě v rozvahách tuzemských bank. Regulatorní požadavky by měly zvýšit množství drženého regulatorního kapitálu a tím pádem omezit schopnost bank poskytovat například půjčky anebo jinak svůj přebytečný kapitál investovat a dosahovat tak zisku.

Diplomová práce bude rozdělena do dvou hlavních částí. V úvodu teoretické části práce bude představena podoba bankovního sektoru v ČR. Jeho charakteristika a struktura se zaměřením na velké banky. Dále budou podrobněji rozebrány výše zmíněné nástroje nestandardní měnové politiky. Na základě prostudované literatury budou vybrány výkonové ukazatele bank, které budou dále analyzovány v následující praktické části diplomové práce.

V praktické části této práce bude provedena analýza vybraných výkonových ukazatelů na vzorku čtyř největších tuzemských bank. Následně bude provedena

analýza na úrovni celého bankovního sektoru na agregátních datech. V poslední části práce budou zjištěná fakta diskutována a shrnuta v závěru.

1 Teoretická část

1.1 Situace v bankovním sektoru v ČR a jeho specifika

1.1.1 Historie

Bankovní sektor v České republice vznikl spolu s rozdělením tehdejší ČSFR a vznikem samostatné České republiky dne 1.1.1993. Jeho pozdější vývoj byl však ovlivněn především v počátečních letech tím, že do roku 1989 u nás byla centrálně plánovaná ekonomika.

Socialistické bankovnictví se skládalo z jednostupňového bankovního systému. Existovalo zde jen několik málo bank, všechny se musely řídit centrálním finančním plánem a *de facto* patřily státu. Hlavní bankou v Československé republice byla Státní banka československá (dále SBČS), která vznikla již v roce 1950 a její úlohou bylo plnit jak funkci centrální banky (emise oběživa, měnová politika), tak funkce komerční banky (přijímání vkladů, poskytování úvěrů, zajištění platebního styku). *„Komerční“* služby SBČS však byly pouze pro podniky, nikoliv pro domácnosti. Vedle SBČS tu existovalo i několik specializovaných bank, která měla každá svou přesně danou funkci dle státního finančního plánu.

Po roce 1989 bylo tedy nutné transformovat bankovní systém a následně privatizovat již existující banky, protože s příchodem tržní ekonomiky bylo nutné zajistit fungující a konkurenční bankovní a finanční trh. V druhém kroku pak došlo k zpřístupnění domácího bankovního trhu a následný vznik nových domácích finančních subjektů a vstup nových zahraničních subjektů. Takto nově vzniklý bankovní systém by měl následně podpořit a financovat (např. poskytovat investiční a jiné úvěry) vznikající tržní ekonomiku.

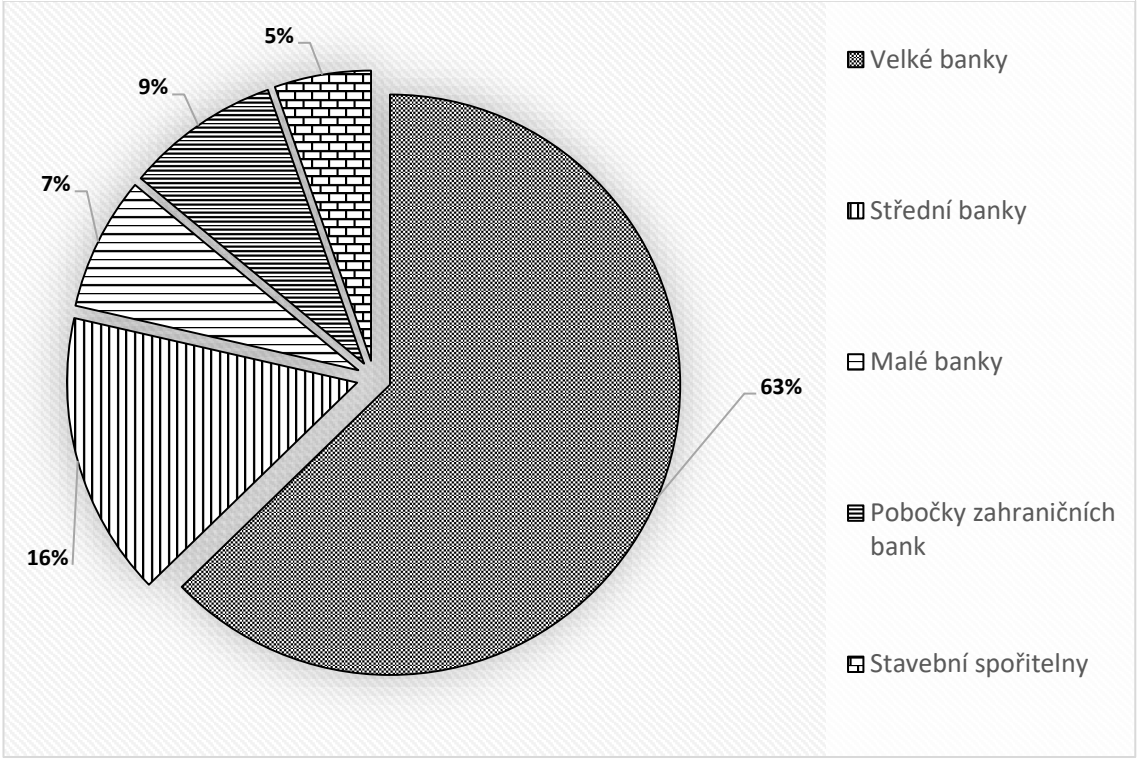
1.1.2 Charakteristika domácího bankovního trhu

Domácí bankovní systém je dvoustupňový, univerzální se specializovanými finančními institucemi (např. stavební spořitelny).

Česká národní banka dělí bankovní subjekty[1] podle bilanční sumy. V současné době působí na české trhu 47 bankovních subjektů (Česká národní banka, 2018b) z toho:

- 4 velké banky
- 5 středních bank
- 9 malých bank
- 24 poboček zahraničních bank
- 5 stavebních spořitelen

Graf 1 - Podíl jednotlivých skupin bank na bilanční sumě bankovního sektoru

Zdroj: ARAD časové řady, vlastní zpracování

[1] Včetně stavebních spořitelen

Nadpoloviční podíl na celkové bilanční sumě má skupina čtyř největších bank viz předchozí graf.

Dále by se dal tuzemský bankovní sektor charakterizovat takto (Česká bankovní asociace, 2018):

- Banky v bankovním sektoru v ČR jsou drženy převážně v zahraničních rukou
- Trh je koncentrován a dominován 4 největšími bankami, přesto si však zachovává značnou úroveň konkurence
- Střední banky posilují svoji aktivitu především přinášením inovací a tím představují reálnou konkurenci i pro největší banky
- Finanční sektor včetně bank je dozorován a regulován ČNB
- V posledních letech se banky zaměřují především na rozvoj retailového bankovnictví (především spotřebitelské a hypoteční úvěry)

1.1.3 Subjekty domácího bankovního trhu

Jak již bylo zmíněno, na tuzemském bankovním trhu působí 47 subjektů. Tato diplomová práce bude ale zaměřena především na čtyři největší tuzemské banky. Tyto čtyři banky kontrolují 63% celkové bilanční sumy bankovního sektoru v ČR a díky tomu bude předpokládáno, že na ně politika ČNB dopadla nejcitelněji.

Jmenovitě jsou to Česká spořitelna, a. s. (dále jen ČS), Československá obchodní banka, a. s. (dále jen ČSOB), Komerční banka, a. s. (dále jen KB) a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s. (dále jen Unicredit).

Česká spořitelna

Česká spořitelna je s bilanční sumou 1 303 mld. Kč druhou největší a cca 4,68 miliony klientů největší bankou na tuzemském bankovním trhu. Jedná se o univerzální banku, která poskytuje širokou paletu finančních služeb a patří do rakouské skupiny Erste bank.

Vznikla 1.1.1990 jako státní peněžní ústav a v roce 1992 došlo k převedení na právní formu akciová společnost. Pokračovala jako primárně depozitní banka, ale rozšířila portfolio svých služeb i na další. Jako první například zavedla a rozvíjela program platebních karet. Část akcií bylo privatizováno pomocí kupónové metody, část si ponechal stát (Fond národního majetku) a část byla převedena bezúplatně na města a obce. Později v roce 1999 došlo z rozhodnutí vlády k navýšení základního kapitálu banky čímž došlo k navýšení státního podílu v České spořitelně na 52,07 %. Česká spořitelna byla později prodána rakouské bankovní skupině Erste, která vlastní banku dodnes (Vencovský & kol., 1999).

Československá obchodní banka

Československá obchodní banka je s bilanční sumou 1 525 mld. Kč největší a cca 3,68 miliony klientů druhou největší bankou na tuzemském bankovním trhu. Jedná se o univerzální banku, která poskytuje širokou paletu finančních služeb a patří belgické KBC Bank.

ČSOB byla akciovou společností již v době svého vzniku v roce 1964. Do období transformace české ekonomiky však vstoupila s břemenem v podobě poskytnutých půjček na vývoz v rámci bývalé RVHP a dalších úvěrů, které byly poskytnuty především *„spřátelenýmˮ* rozvojovým zemím.

Až do okamžiku konečného prodeje KBC byla jejím vlastníkem Česká národní banka spolu se Slovenskou národní bankou a Ministerstvem financí. Česká vláda rozhodla o prodeji svého podílu 66 % akcií ČSOB 31.5.1999 belgické KBC za 40 mld. Kč. KBC dále získala spolu s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj slovenský podíl (Vencovský & kol., 1999). V roce 2000 potom ČSOB převzala krachující IPB za jednu korunu. Následující záruky českého státu stály státní rozpočet 190 mld. Kč. Tímto se stala celková privatizace ČSOB nejnákladnější položkou v celkovém účtu privatizace bank (Zeman, 2016, str. 830).

Komerční banka

Komerční banka je s bilanční sumou 1 207 mld. Kč a cca 1,66 miliony klientů třetí největší bankou na tuzemském bankovním trhu. Jedná se o univerzální banku, která poskytuje širokou paletu finančních služeb a patří francouzské skupině Société Générale.

Vznikla 1.1.1990 jako státní peněžní ústav rozdělením SBČS. V tom spočívala i její výhoda kdy převzala po SBČS pobočkou síť i klienty (podniky). Také zdědila část zaměstnanců, kteří tak byli v bankovnictví již zkušení, a i toto jí do začátku pomohlo. V roce 1992 došlo ke změně právní formy na akciovou společnost. Banku vlastnil z větší části stát, který ji také v roce 2001 prodal strategickému investorovi Société Générale.

Unicredit banka

Unicredit banka je s bilanční sumou 672 mil. Kč čtvrtou největší a cca 415 tisíci klientů až devátou bankou na tuzemském bankovním trhu. Jedná se o univerzální banku, která poskytuje širokou paletu finančních služeb a patří italské finanční skupině Unicredit.

Ještě jako Živnostenská banka vznikla 1.1.1990 jako státní peněžní ústav. Pokračovala ve své činnosti, ke které využila i své mezinárodní know-how a rozšířila portfolio svých služeb. K její úplné privatizaci došlo již 1.3.1992. Živnostenská banka se stala první bankou v transformujících se zemích střední a východní Evropy s majoritní zahraniční účastí (Vencovský & kol., 1999). V roce 1998 se stala majoritním akcionářem Živnostenské banky další německá banka Bankgesellshaft Berlin AG. V roce 2002 byla banka prodána italské finanční skupině UniCredit. Nakonec 5.listopadu 2007 se po 139 letech přejmenovala na UniCredit Bank Czech Republic.

1.2 Standardní a nestandardní měnová politika

Pojem nestandardní (nekonvenční) měnová politika se začal objevovat až relativně nedávno ve spojitosti s globální finanční krizí. Zhoršená ekonomická situace v mnoha vyspělých zemích vedla k tomu, že centrální banky vyčerpaly všechny možnosti použití standardních nástrojů měnové politiky a byly donuceny přistoupit k nástrojům nestandardním. Tento pojem není zatím nijak zakotven v ekonomické teorii a literatuře. Je tedy otázka, co a za jakých podmínek je nestandardní měnová politika. Dle prostudované literatury i mého vlastního názoru je nestandardní měnová politika taková politika, kdy centrální banka využívá ke splnění svých standardních cílů jiné nástroje než obvykle. Tyto nástroje tedy využívá *„nestandardním"* způsobem.

Ve vyspělých tržních ekonomikách nezávislá centrální banka sleduje zpravidla jeden hlavní cíl (může jich však být i více). Nejčastěji se jedná o cenovou stabilitu v kombinaci s dalšími cíli[2]. V režimu standardní měnové politiky centrální banka využívá standardních přímých a nepřímých nástrojů.

Cílem této diplomové práce není rozbor všech standardních nástrojů měnové politiky. Postačí tedy když zde budou pouze zmíněny bez dalšího detailního rozboru.

Standardní nástroje měnové politiky jsou:

- **Přímé** – pravidla likvidity, úrokové limity, úvěrové limity, povinné vklady
- **Nepřímé** – operace na volném trhu (repo operace a repo tendry, nástroje jemného ladění), diskontní nástroje (depozitní facilita, zápůjční facilita), povinné minimální rezervy a případně devizové intervence

[2] Např. FED sleduje cenové stability ještě nízkou nezaměstnanost a všeobecný ekonomický růst

- **Makroobezřetnostní nástroje** – proticyklická kapitálová rezerva, kapitálová rezerva ke krytí systémového rizika, bezpečnostní kapitálová rezerva, doporučení k řízení rizik ve spojitosti s poskytováním hypoték viz část **2.3.6 Bankovní regulace**

I když jsou ve výše uvedeném přehledu uvedené i devizové intervence, tak vzhledem k tomu, že ČNB tento nástroj využívá velmi zřídka, bude brán jako nástroj nestandardní. Centrální banka ho totiž nevyužila jen k jemnému doladění ekonomiky ale k držení kurzového závazku, což samo o sobě je nestandardní krok měnové autority. V tomto případě tedy došlo k užití standardního nástroje měnové politiky k nestandardním účelům.

Další nástroje nestandartní měnové politiky, které byly využity v souvislosti se světovou finanční krizí centrálními bankami ve světě bylo tzv. kvantitativní a kvalitativní uvolňování. V neposlední řadě sem lze zařadit i nulové až negativní úrokové sazby, které zavedly některé centrální banky. V České republice však toto řešení nebylo možné. Nejen že ekonomické důsledky jsou nejasné, ale v České republice je úroková míra zakotvena v zákonech pro různé výpočty například smluvních pokut. Tady by bylo užití nulových či záporných sazeb z právního hlediska velmi komplikované (Lízal & Schwarz, 2013).

V návaznosti na světovou finanční krizi, došlo také ke změnám přístupu k rizikům. V roce 2009 byla přijata opatření na posílení finančního systému na úrovni zemí G 20. Tato opatření pak byla dále zahrnuta do výstupu Basilejského výboru (Basel III). Z tohoto usnesení vycházejí dvě směrnice. První směrnicí je Capital Requirements Directive (CRD IV). To je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky. Tato směrnice je klíčová pro sektor úvěrových institucí. V České republice se opatření této směrnice vztahují na banky, úvěrová a spořitelní družstva. Je platná od 17. července 2013 a členské státy na jejím základě musejí přijmout předpisy s účinností od 1. ledna 2014. Pro analýzu budou důležitá zejména ustanovení o požadavcích na

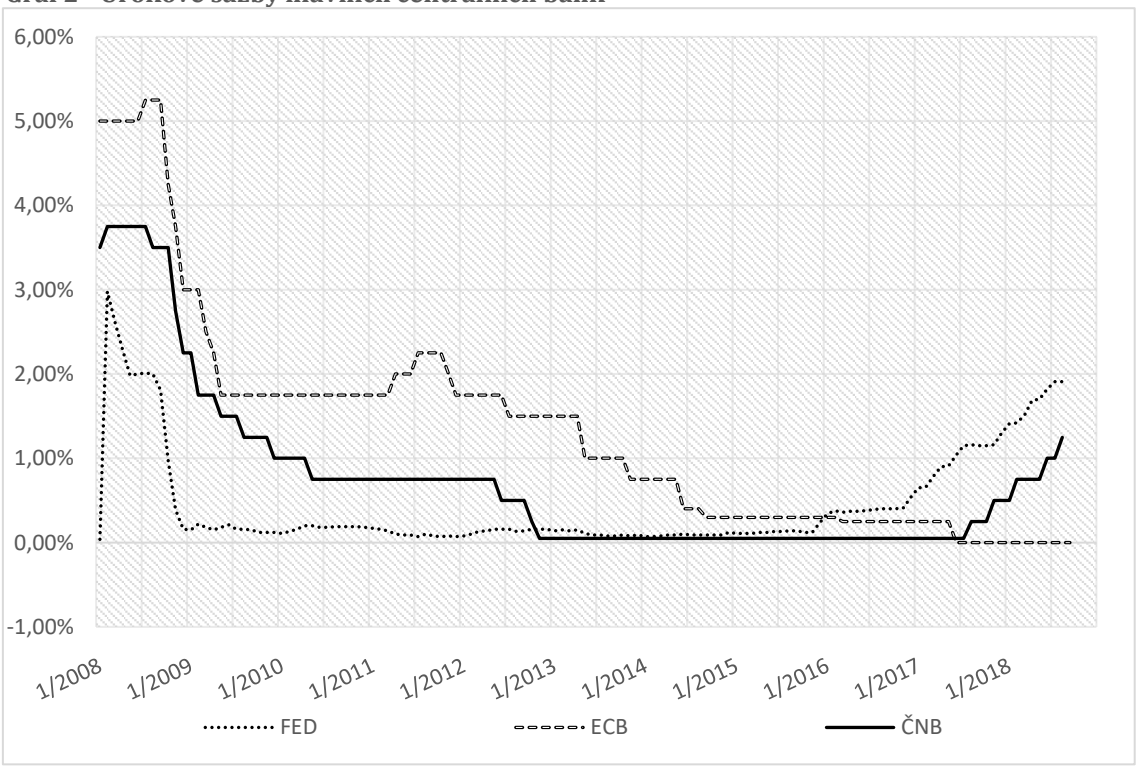
kapitálové rezervy, tj. bezpečnostní kapitálové rezervy, proticyklické kapitálové rezervy, kapitálové rezervy pro globálně nebo jiné systémově významné instituce, kapitálové rezervy pro krytí systémového rizika (Česká národní banka, 2018d).

Druhou směrnicí je Capital Requirements Regulation (CRR). To je nařízení Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky. Je platné od 28. června 2013 a je možné ho využít od 1. ledna 2014 (některá ustanovení s odkladem do 1. ledna 2015 respektive 1. ledna 2016). Tato směrnice dále zavádí další pravidla a upravuje způsob výpočtu kapitálových požadavků (Česká národní banka, 2018d).

1.2.1 Svět

Finanční krize propukla po roce 2008, kdy začala ve Spojených státech. Této krizi se také říká dluhová (především v Evropě, protože společným jmenovatelem všeho byl dluh). Tato krize se postupem času stala globální krizí. K ochlazení ekonomiky došlo ve většině vyspělých zemí.

Graf 2 - Úrokové sazby hlavních centrálních bank

Zdroj: ARAD časové řady, FRED https://fred.stlouisfed.org/ , vlastní zpracování

Centrální banky ve světě (FED, BoE, ECB,…) byly nuceny začít postupně využívat nestandardní nástroje z důvodu vyčerpání účinnosti těch standardních. Z grafu výše můžeme vidět, že již na počátku roku 2009 začaly nejvýznamnější světové centrální banky (ECB, FED, BoE) se snižováním svých sazeb.

Samotné snižování sazeb však narazilo na dno, tzv. *„zero lower bound"*. V některých zemích (např. v Dánsku, ve Švýcarsku, v eurozóně, v Norsku, …) však snížily centrální banky své sazby dokonce do záporných hodnot, což byl z jejich strany bezprecedentní krok. Vzhledem k tomu, že ani takto uvolněná měnová politika nepřispěla ke všeobecnému ekonomické oživení, musely centrální banky sáhnout po dalších opatřeních, které nazýváme nestandardní měnově-politické nástroje.

Například Evropská centrální banka a americký FED sáhly po *„kvantitativním uvolňování"* což by se dalo laicky nazvat jako *„tištění peněz"* za účelem podpořit spotřebu a investice a tím nastartovat inflaci a hospodářský růst. V souvislosti s kvantitativním uvolňováním v USA a hodně i v Evropě se ujal pojem *„kvalitativní uvolňování"* což v podstatě znamená, že centrální banka od komerčních bank odkupuje především toxická aktiva a tím jim dodává likviditu, ale zároveň je zbavuje těchto toxických aktiv, které by mohly způsobit další problémy těchto bank. Evropská centrální banka takto odkupovala od komerčních bank v eurozóně řecké a další nekvalitní dluhopisy, aby je této zátěže zbavila.

1.2.2 Česká republika

V České republice stejně jako všude ve světě došlo po roce 2008 k ochlazení ekonomiky. U nás ale spíše než finanční krizí byla tato krize hospodářská. To bylo způsobeno tím, že náš bankovní sektor je velmi stabilní a specifický ve srovnání s bankovním sektorem v západní Evropě nebo USA. Český bankovní sektor si totiž svou krizi odbyl již na přelomu tisíciletí, kdy se několik tuzemských bank dostalo do problémů, a stát je zbavil nedobytných pohledávek a zprivatizoval. Česká ekonomika prožívala svůj vlastní realitní boom a české banky, které ho financovaly, měly dostatek příjmů, a neinvestovaly tedy do toxických aktiv z amerického

hypotečního trhu. Díky tomu nebylo nutné banky v České republice nějak zachraňovat, protože ve svých rozvahách neměly toxická aktiva jako jiné banky v Evropě či USA.

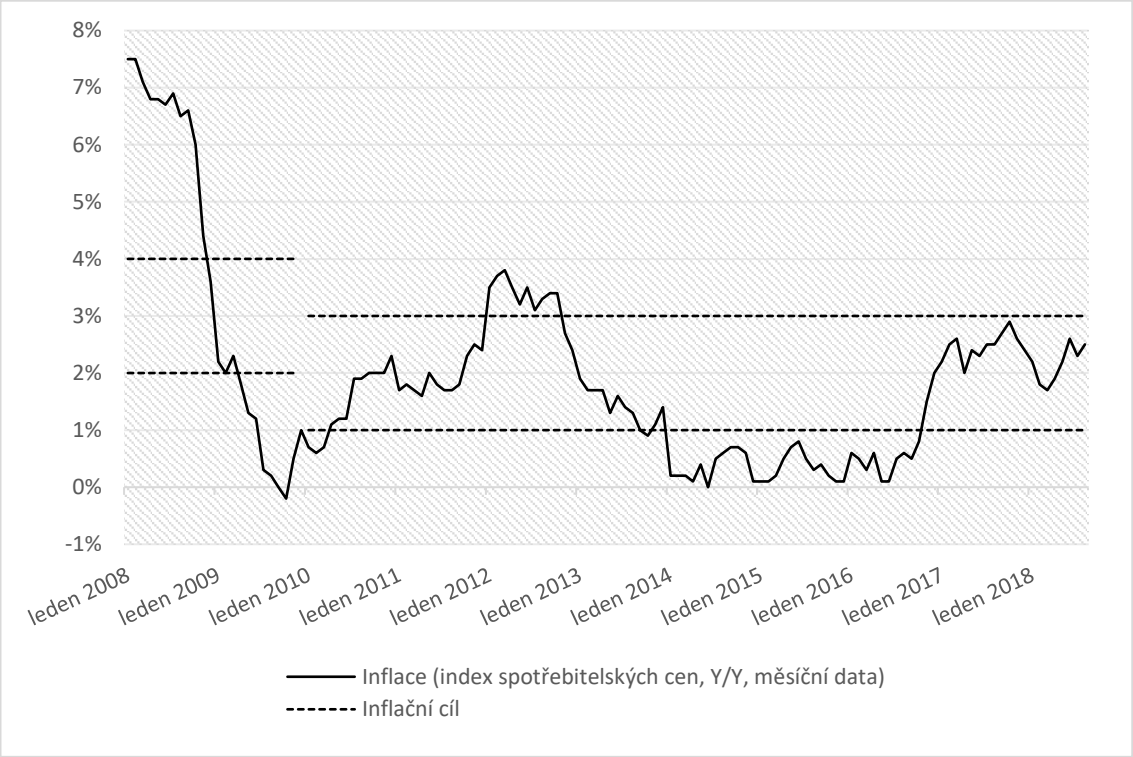
Přesto ale došlo k ochlazení ekonomiky. Centrální banka se rozhodla tento celkový pokles investic a spotřeby podpořit uvolněním měnově-politických podmínek snížením řídící úrokové 2T Repo sazby. V roce 2009 snížila většina centrální bank v Evropě i ve světě své úrokové sazby. Česká národní banka k tomuto kroku přistoupila již v roce 2008, kdy repo sazba klesla poprvé pod 3% od roku 2007 a na konci roku 2012 (v listopadu) ji ČNB snížila na *„technickou nulu"* 0,05%.

> *„…Specifickým okamžikem pro použití devizových intervencí (ať již verbálních nebo faktických) je situace, kdy úrokové sazby centrální banky dosáhnou nulové úrovně, přičemž ekonomický vývoj vyžaduje další uvolnění měnové politiky. Taková chvíle nastala v České republice na konci roku 2013. V případě malé otevřené ekonomiky s přebytkem likvidity jsou devizové intervence vedoucí k oslabení kurzu vhodným nástrojem pro potřebné uvolnění měnové politiky…" (Česká národní banka, 2018c)*

I přesto, že centrální banka maximálně uvolnila měnové podmínky, nadále docházelo k podstřelování inflačního cíle, což je vidět z následujícího grafu. Inflace se pak mírně zvedla. Na konci roku 2013 ale dle prognóz ČNB mělo dojít k dalšímu poklesu inflace. Česká národní banka se dokonce obávala možné deflace, či dokonce deflační spirály. To byl hlavní argument pro její další kroky.

Česká národní banka se tak tedy dostala na tzv. *„zero lower bound".* Je nutné ovšem zdůraznit, že situace v České republice byla trošku odlišná od situace v jiných zemích. Pozice České národní banky tak byla odlišná od pozice například ECB nebo amerického FEDu. Zásadním rozdílem byl pak fakt, že zatímco západní ekonomiky prodělávaly krizi likvidity v důsledku globální finanční krize, tuzemská ekonomika a finanční sektor naopak oplýval přebytkem likvidity (Lízal & Schwarz, 2013).

Graf 3 - Inflace v ČR

Zdroj: ARAD, vlastní zpracování

Výběr dalšího měnově-politického nástroje byl tedy ovlivněn především tím, že jsme malá otevřená ekonomika s nadbytkem likvidity. Česká národní banka se tedy rozhodla využít nástroj devizových intervencí a stanovit kurzový závazek. Cílem tohoto závazku bylo oslabení tuzemské měny vůči euru v důsledku čehož by mělo dojít ke zdražení importu a dovozních cen, což by v konečném důsledku mělo vést k nastartování inflace. Dalším pozitivním efektem kurzového závazku byla podpora exportů skrze slabší měnu, což vedlo ke snížení cen exportu a „výhodnější" pozici exportérů na zahraničních trzích. Exportérům tento závazek pomohl také proto, že v zahraničním obchodě a nejenom tam, je běžné, že si subjekty zajišťují měnové riziko, které plyne např. z očekávaných inkas v cizí měně v budoucnosti a strachu, že domácí měna mezitím posílí a subjekt utrpí ztrátu. Také v případě investic do aktiv v cizích měnách je možné při kurzovém pohybu utrpět ztrátu. Toto riziko se dá zajistit pomocí různých nástrojů (především derivátů – měnových forwardů nebo swapů). V okamžiku, kdy ČNB zavedla jednostranný závazek držet korunu na úrovni

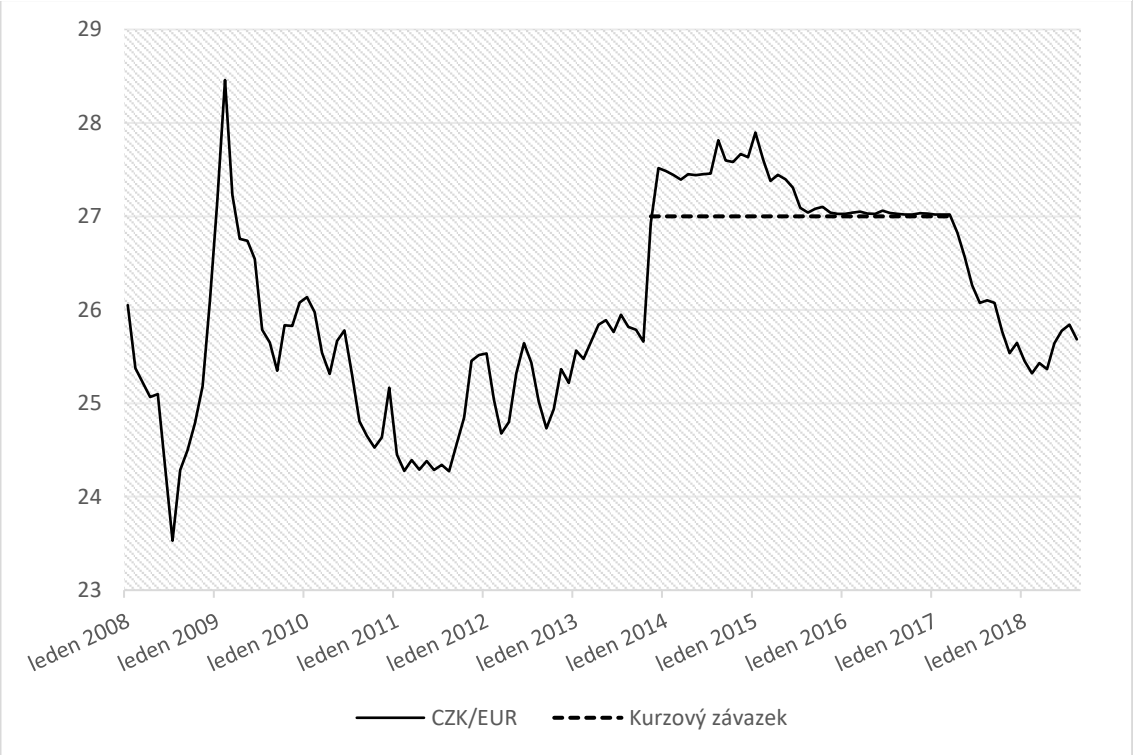
27 CZK/EUR, poskytla *„zajištění“* proti měnovému riziku všem a potřeba se zajišťovat poklesla.

1.2.3 Normalizace měnové politiky

Největším otazníkem bylo opuštění závazku. Česká národní banka nebyla jedinou bankou, která se rozhodla použít devizové intervence/kurzový závazek. Jako příklad můžeme uvést Švýcarsko, které také bylo situaci nízkých úrokových sazeb. Na rozdíl od České národní banky se však ta švýcarská snažila zabránit posilování švýcarského franku vůči euru, zatímco české se snažila pomocí intervencí nastartovat inflaci.

Vzhledem k nestabilní situaci na světových finančních trzích kurzový závazek ČNB přilákal velké množství investorů a spekulantů. Tito investoři a spekulanti často spoléhali na to, že po ukončení závazku koruna posílí vůči Euru. Na tento fakt musela brát ohled i ČNB, protože pokud by došlo k velkému výprodeji aktiv denominovaných v korunách, mohlo by to opět vést v oslabení koruny a velké volatilitě směnného kurzu.

Graf 4 - Vývoj kurzu CZK/EUR

Zdroj: ARAD, vlastní zpracování

Jako odstrašující příklad by nám mohlo posloužit již zmiňované Švýcarsko. Švýcarská národní banka svůj kurzový závazek opustila nečekaně a tím překvapila finanční trhy. To vedlo k panice na trzích. Švýcarský frank v jednu chvíli posílil z cca 1,2 CHF/EUR na 0,8 CHF/EUR, což byl značný šok. Podobný šok následoval i na švýcarské burze cenných papírů (Kohout, 2016, str. 51).

Česká národní banka dlouhodobě veřejně proklamovala, že k ukončení intervencí dojde zřejmě v první polovině roku 2017. Snahou tedy bylo trhy na tuto situaci připravit, aby nedošlo k podobné situaci jako ve Švýcarsku. Kurzový závazek byl nakonec opuštěn 6. dubna 2017. I přes menší výkyvy nedošlo k žádné šokové situaci a koruna pozvolna posilovala, což můžeme vidět na grafu výše.

V rámci normalizace měnové politiky ČNB přistoupila k postupnému zvyšování své řídící nominální úrokové 2T Repo sazby. K tomu došlo poprvé v srpnu 2017, kdy bankovní rada rozhodla o zvýšení své sazby z 0,05% rovnou o 20 b.b. na 0,25%. K dalšímu zvýšení 2T Repo sazby došlo již listopadu 2017 o dalších 25 b.b. na 0,50%. V roce 2018 pak centrální banka zvýšila svou sazbu celkem čtyřikrát na konečných 1,50% v září tohoto roku.

1.3 Měnová politika centrální banky a její vliv na bankovní sektor

Cílem této práce by mělo být zhodnocení a analýza dopadů měnové politiky centrální banky v letech 2012-2017 na bankovní sektor. V tomto období ČNB prováděla ne úplně standardní měnovou politiku. Nastolila zde politiku *„nulových"* úrokových sazeb a v roce 2013 se rozhodla držet kurzový závazek na úrovni 27 CZK/EUR pomocí devizových intervencí. Dle mého názoru existují minimálně dva způsoby, kterými mohla tato měnová politika ovlivnit bankovní sektor.

Prvním způsobem je skrze nízké úrokové sazby. Zjednodušeně řečeno, jedním ze zdrojů zisků pro komerční banku je kladná úroková marže. V praxi, když banka někomu půjčí peníze, tak si je sama předtím půjčí na mezibankovním trhu za

nějakou sazbu. Klientovi pak peníze půjčí za sazbu vyšší, než za jakou se sama financuje, a rozdílem je úroková marže. Repo sazba centrální banky má vliv právě na mezibankovní sazby. Snížením této repo sazby tedy došlo ke snížení mezibankovních sazeb. Na jednu stranu nízké sazby podporují ekonomickou aktivitu, z čehož plyne vyšší poptávka po úvěrech, zvyšují se investice a tím pádem roste inflace (to centrální banka chce), na druhou stranu zápůjční sazby z těchto úvěrů banky se snižují spolu se sazbou centrální banky, ale depozitní sazby nemohou klesnout pod nulu, což negativně ovlivňuje právě úrokovou marži (Zemanová, 2016). I když bankám klesají úrokové zisky, spolu s nimi jim klesají úrokové náklady, a záleží tedy na jejich poměru. Náklady však pravděpodobně budou klesat rychleji než výnosy, protože nízké úrokové sazby centrální banky snižují marži u nově poskytnutých úvěrů, nikoliv u již poskytnutých. Dle několika studií dlouhodobě nízké úrokové sazby centrální banky stlačují úrokové marže komerčních bank (Lambert, 2015; Claessens, Coleman, & Donelly, 2017). To by mělo tedy mít negativní vliv na zisky z této marže. Nízké úrokové sazby také mohou mít vliv na výnosy u dluhopisů a jiných cenných papírů, které banky drží ve svých rozvahách. Například výnosy u 2Y a 5Y českých dluhopisů se dostaly do konce do záporných hodnot. V rámci této diplomové práce se pokusím ukázat, zda byl tento fakt relevantní ve vztahu k ziskovosti bankovního sektoru a snížil zisky bank, jak předpokládám, nebo zda byl efekt *„nulové“* sazby centrální banky zanedbatelný. Docela zajímavý je fakt, že v minulém roce (2017) se i přes rostoucí sazby centrální banky úrokový zisk snižoval a v relaci k celkovým aktivům se nacházel na nejnižší úrovni od roku 2007 (Česká národní banka, 2017). Dále je třeba poznamenat že nízké úrokové sazby působí na banky dvěma směry. Ukazuje se tedy že zvyšování sazeb v minulém roce se ještě plně neprojevilo do sazeb komerčních bank. Bude tedy zajímavé sledovat, jak dopadne do hospodaření bank postupné zvyšování repo sazby, což se vzhledem ke zpoždění měnové politiky 12-18 měsíců a dalšímu očekávanému zvyšování sazeb naplno projeví pravděpodobně až příští rok (2019). Úroková marže z nově poskytnutých úvěrů vzrostla poprvé po osmi letech (Česká národní banka, 2018a). Ještě je tu jedna věc, která by mohla sehrát roli. Banky drží u ČNB povinné rezervy, které jsou úročené diskontní sazbou a dobrovolné rezervy

které jsou úročené repo sazbou. Případné další zvyšování sazeb tedy může ještě vylepšit hospodaření bank. I když to sebou ponese nárůst úrokových nákladů, tak vzhledem k velkým expozicím vůči centrální bance se tyto náklady budou kompenzovat úrokovými výnosy z depozit u ČNB (Česká národní banka, 2018a). Tento efekt by měl být docela významný, protože tyto rezervy jsou i v důsledku devizových intervencí velmi objemné (od začátku do konce intervencí objem vkladů u centrální banky vzrostl cca 3,5krát[3]). Zvyšování sazeb má tedy jednoznačně pozitivní vliv na zisky bank.

Druhým způsobem, jak nestandardní měnová politika mohla ovlivnit nejen ziskovost ale i vklady u komerčních bank, byl kurzový závazek a s ním související devizové intervence. V zahraničním obchodě a nejenom tam, je běžné, že si subjekty zajišťují měnové riziko, které plyne např. z očekávaných inkas v cizí měně v budoucnosti a strachu, že domácí měna mezitím posílí, a subjekt utrpí ztrátu. Také v případě investic do aktiv v cizích měnách je možné při kurzovém pohybu utrpět ztrátu. Toto riziko se dá zajistit pomocí různých nástrojů (především derivátů – měnových forwardů nebo swapů). Tyto zajišťovací nástroje poskytují především banky a další finanční instituce, kterým z toho plyne zisk v podobě poplatků a případných zisků na úkor zajišťujících se subjektů, kdy kurz například dále oslabí. V okamžiku, kdy ČNB zavedla jednostranný závazek držet korunu na úrovni 27 CZK/EUR, poskytla *„zajištění“* proti měnovému riziku všem a potřeba se zajišťovat poklesla, což by mělo bankám snížit zisky z těchto operací. Kurzový závazek také přilákal zahraniční spekulativní kapitál, který částečně skončil na trhu dluhopisů, forwardovém trhu a na účtech u komerčních bank. Ke konci devizových intervencí se naopak subjekty opět musely začít zajišťovat proti riziku, a někteří spekulanti si vybírali své zisky. S ukončením kurzového závazku se tedy nabízejí nové obchodní příležitosti v oblasti devizových operací (zejména zajištění měnových rizik nefinančních podniků) (Česká národní banka, 2018a). To by mělo mít vliv na

[3] Zdroj: ARAD, ČNB, Bilance bank > Aktiva > Vklady a úvěry u centrálních bank

hospodaření bankovního sektoru. V analytické části bude tedy vedle vlivu úrokové míry provedena analýza přímých i nepřímých dopadů intervencí na ziskovost bankovního sektoru v ČR.

1.4 Měření profitability bank

Ziskovost banky se dá měřit několika základními ukazateli. Mezi nejpoužívanější patří ukazatele ROA (*return on assets* – návratnost aktiv), ROE (*return on equity* – návratnost kapitálu) a NIM (*net interest margin* – čistá úroková marže) (např. (Demirgüç-Kunt & Huizinga, 1999; Černohorská & Prokop, 2015; Palečková, 2016)).

Vliv na profitabilitu banky může mít víc faktorů. Obecně existuje minimálně pět základních determinantů ziskovosti banky: vnitřní faktory, vnější faktory, specifické faktory pro konkrétní banku, specifické faktory pro celý bankovní sektor a makroekonomické faktory (Palečková, 2016).

Demirgüç-Kunt & Huizinga (1999) například testovali determinanty zisku komerčních bank z panelu bank z 80 zemí. Mezi faktory, které mají pozitivní vliv na ziskovost jsou například kapitalizace banky, zahraniční vlastník banky (především v rozvojových zemích), institucionální faktory jako právo a pořádek, nízká korupce a vymahatelnost práva. Naopak negativní vliv mají například bankovní rezervy u centrální banky (sazba povinných minimálních rezerv je svým způsobem daň, protože prostředky na rezervních účtech by mohly banky jinak investovat a generovat z nich zisk, a to i přesto že například v ČR jsou rezervy úročeny právě repo sazbou, banka by však na trhu mohla dosáhnout sice více rizikového, ale většího zhodnocení).

Černohorská a Prokop (2015) zkoumali ziskovost vybraných komerčních bank a jejich zahraničních vlastníků v ČR pomocí regresní analýzy. Úroková marže měla pozitivní vliv na ROA a ROE, naopak poměr vysoce rizikových úvěrů k celkovým aktivům, HDP a daňová sazba měly negativní vliv na oba ukazatele.

Palečková (2016) také zkoumala determinanty ziskovosti bankovního sektoru v České republice. Jako pozitivní determinant se ukázala velikost banky nebo zahraniční vlastník. Největší efekt na ROA a ROE má tržní podíl banky. Naopak například množství počet poboček má negativní vliv na ROA a ROE. Na druhou stranu makroekonomické faktory jako HDP, úroková míra, likviditní a portfoliové riziko nemají statistický vliv na ziskovost bank v České republice.

Borio, Gambacorta, & Hofmann (2017) zkoumali přímo vliv měnové politiky centrální banky na hospodaření komerčních bank. Jejich regresní analýza zkoumala 109 celosvětově působících bank, které mají sídlo ve 14 velkých, ekonomicky vyspělých zemích. Jejich analýza potvrzuje vztah mezi úrokovou mírou a sklonem výnosové křivky na jedné straně a ukazatelem ROA na straně druhé. Přičemž tento vztah je pozitivní, protože vyšší sazby a více skloněná výnosová křivka podporuje ziskovost banky.

> Tento fakt *„…odráží dvě naproti sobě jdoucí síly. Na jedné straně vyšší krátkodobé úrokové sazby a strmější výnosová křivka zvyšuje úrokové marže a výnosy z transformace splatností. Na druhé straně vyšší úrokové sazby zvyšují rezervy na ztráty z úvěrů v souladu s jejich dopadem na náklady na dluhovou službu a pravděpodobnost selhání a snižují neúrokové výnosy z důvodu jejich negativního dopadu na ocenění cenných papírů. Účinky na čisté úrokové výnosy tedy více než kompenzují neúrokové příjmy a rezervy.“* (Borio, Gambacorta, & Hofmann, 2017, str. 60).

Dále zjistili, že mezi lety 2011 a 2014 průměrná banka v panelu následkem nízkých úrokových sazeb a stlačených úrokových marží ztratila ekvivalent jednoročního zisku. Dále ale konstatují, že finální vliv měnové politiky bude též záležet na vlivu měnové politiky na celkovou makroekonomickou situaci v dané zemi. Nakonec se shodují na tom, že agresivní reakce ze strany centrálních bank na začátku krize byla důležitá, aby zabránila krachu celých ekonomik. Na druhou stranu ale jsou tu i hlasy, které říkají, že tato radikální reakce má i negativní dopady, a to především nízké

úrokové sazby, které mají dopady do ziskovosti bankovního sektoru a tím pádem i do jeho stability.

Vzhledem k tomu, že centrální banky všude ve světě sáhly po snižování svých sazeb na nulu vzniklo i nepřeberné množství studií na téma ziskovost bank vs. nulové úrokové sazby centrální banky. Tento vliv je ale neurčitý a má několik rovin.

Claessens, Coleman, & Donelly (2017) dospěli k závěru, že efekt nízkých úrokových sazeb na čistou úrokovou marži je větší než vliv vysokých sazeb. Na ziskovost banky jako takové mají období nízkých úrokových sazeb ale menší dopad. Především proto, že banky snižují dopady nízkých sazeb například skrze snižování nákladů nebo generováním neúrokových příjmů. Dále zde existují domněnky, že právě dlouhodobost nulových sazeb má negativní dopady, a banky mohou mít problémy s udržením svých příjmů (Claessens, Coleman, & Donelly, 2017). Dále by zde mohl nastat problém rozpadu transmisního mechanismu. Dlouhodobě nízké úrokové sazby mohou *„podkopávat"* kapitalizaci banky a její schopnost poskytovat úvěry, což může ve finále negativně ovlivnit kanál bankovních úvěrů, a řídící úroková míra se může stát méně účinným nástrojem měnové politiky (Claessens, Coleman, & Donelly, 2017). Navíc pokud banka nedokáže kompenzovat ztrátu ze snížené úrokové marže v důsledku nízkých úrokových sazeb, snižuje se její ziskovost a schopnost lákat další kapitál. Dále se potom snižuje schopnost banky reagovat na šoky a v důsledku snížené důvěry trhů i možnost ovlivňovat reálnou ekonomiku. Z toho pak plyne zhoršený přenos měnové politiky (Claessens, Coleman, & Donelly, 2017).

Dopady nekonvenční měnové politiky na profitabilitu bank jsou neurčité. Na jednu stranu nízké úrokové sazby snižují náklady na financování bank. Na druhé straně však prodloužené období nízkých sazeb a následné zploštění výnosové křivky stlačují úrokové marže bank. Empirické výsledky odrážejí tyto dvojznačné účinky (Lambert, 2015). Centrální banky pomohly komerčním bankám snížením svých sazeb, aby odolaly turbulencím na finančních trzích. V krátkodobém horizontu mohou banky profitovat z větších splátek v důsledku zvýšených úrokových spreadů.

V dlouhodobějším časovém období však přílišné uvolnění měnové politiky snižuje ziskovost bank, kdy se zploští výnosová křivka, a riziková prémie je stlačena na minimum. To může banky povzbudit k exponování se většímu riziku (Lambert, 2015), což je nežádoucí, a pramení z toho možná rizika do let následujících.

2 Praktická část

Na úvod je důležité zmínit, že velký vliv na situaci bank měla mimo jiné také všeobecná makroekonomická situace v České republice. Nejen nízké úrokové sazby a později kurzový závazek ale i jiné faktory tedy měly zcela jistě vliv na jejich náklady a výnosy a celkové rozvahy.

V mé analýze se pokusím zanalyzovat vliv právě měnové politiky, ale je třeba říci, že bude velmi těžké vliv centrální banky a celkové makroekonomické situace od sebe odlišit. Změna objemu úvěrů tedy nemusí nutně souviset s nízkými úrokovými sazbami a příznivou situací na nemovitostním trhu (což by mělo mít pozitivní efekt) ale i se zhoršenou hospodářskou situací a poklesem poptávky po těchto produktech (což by mělo mít negativní efekt) a následné opětovné zlepšení situace díky vysokému růstu ekonomiky, nízkým úrokovým sazbám a růstu důchodů domácností (pozitivní efekt).

2.1 Vybrané ukazatele pro finanční analýzu

Analytická část této diplomové práce bude zaměřena především na pět základních oblastí. A sice na:

1. Poměrové výkonové ukazatele (ROA a ROE)
2. Vklady a celkovou bilanční sumu
3. Zisky
4. Úvěry
5. FX operace

Jednotlivé oblasti budou analyzovány na úrovni jednotlivých bank i za bankovní sektor jako celek.

2.1.1 Poměrové ukazatele

Návratnost aktiv (ROA)

Návratnost aktiv vyjadřuje schopnost banky využít efektivně svá aktiva k tvorbě zisku. Je to tedy dobrá metrika pro určení schopnosti managementu (Palečková, 2016). Vypočítá se jako poměr čistého zisku a průměrných celkových aktiv za období.

$$ROA = \frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{(Aktiva_t + Aktiva_{t-1})/2}$$

Návratnost vlastního kapitálu (ROE)

Návratnost kapitálu vyjadřuje, jak dobře dokáže management využít svěřený vlastní kapitál. Čím je tento poměr větší tím lépe. V každém případě by však měl být vyšší, než je výnos dlouhodobých státních dluhopisů (Zemanová, 2016). Vypočítá se jako poměr čistého zisku a průměrného vlastního kapitálu za období.

$$ROE = \frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{(Vlastní\ kapitál_t + Vlastní\ kapitál_{t-1})/2}$$

2.1.2 Ostatní ukazatele

U bilanční sumy komerční banky budu sledovat vývoj jednotlivých jejích stran (Aktiva a Pasiva), nejvýznamnější položky na každé z těchto stran, a vývoj celkové bilanční sumy.

U zisků budu sledovat jednotlivé kategorie zisků – v návaznosti na analýzu dopadů *„nulových“* úrokových sazeb tedy především úrokovou komponentu zisku a determinanty ovlivňující jeho vývoj v čase.

U úvěrů budu sledovat jejich objem a kvalitu úvěrového portfolia jednotlivých bank.

U FX operací budu sledovat jejich vývoj především kolem ukončování kurzového závazku, pokud banky explicitně uvádějí ve svých výročních zprávách.

2.2 Zdroje dat

Primárním zdrojem dat jsou povinně uveřejňované informace na základě informační povinnosti bank dle vyhlášky č. 123/2007 Sb. (do 31.12.2013), dále podle vyhlášky č. 23/2014 Sb. (do 6.8.2014) a nakonec podle vyhlášky č.163/2014 Sb. zveřejněné na webových stránkách jednotlivých bank.

Jako sekundární zdroj dat budou využity údaje a další informace z výročních a závěrečných zpráv jednotlivých bank zveřejněné na webových stránkách jednotlivých bank.

Jako zdroj dat za celý bankovní sektor poslouží databáze ARAD České národní banky.

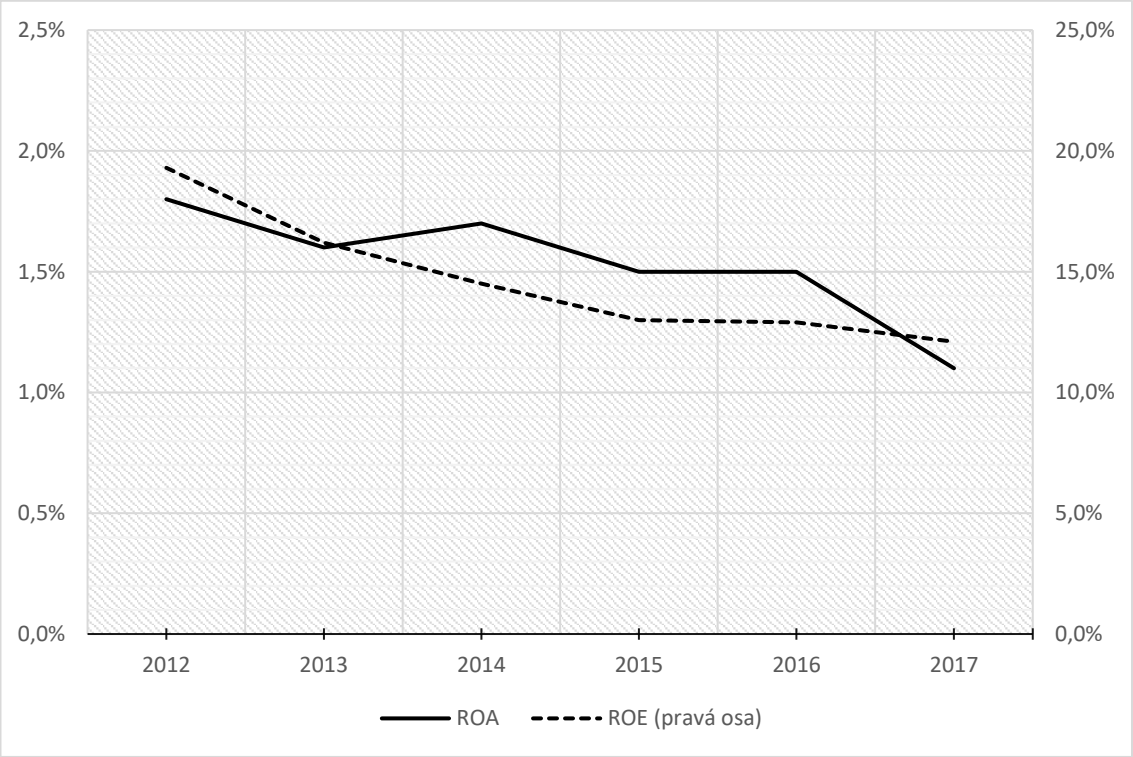
2.3 Finanční analýza vybraných subjektů bankovního trhu

Následující část bude věnována finanční analýze dopadu nestandardní měnové politiky na jednotlivé vybrané subjekty bankovního trhu a v poslední podkapitole i na bankovní trh jako celek.

2.3.1 Česká spořitelna

V následujícím grafu je zobrazen přehled základních poměrových ukazatelů banky za sledované období let 2012 až 2017.

Graf 5 – Poměrové ukazatele ROA a ROE, Česká spořitelna

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

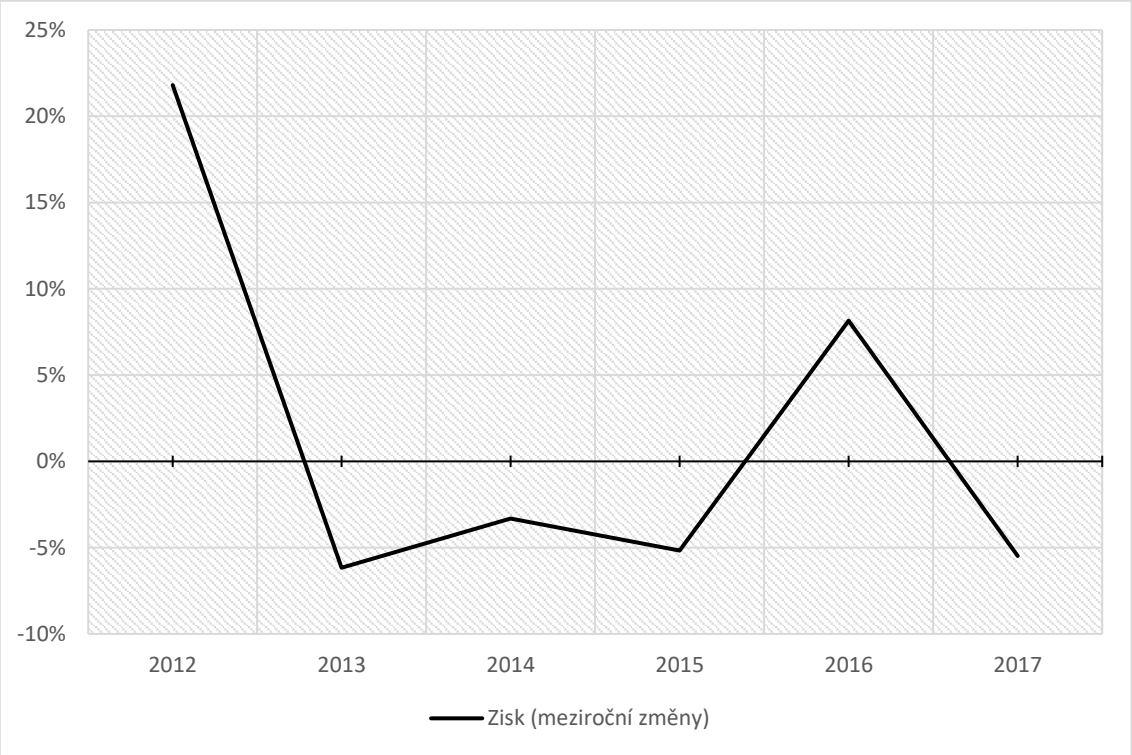
U ukazatele ROA můžeme sledovat setrvalý pokles vyjma roku 2014. A to zejména díky růstu bilanční sumy a meziročnímu poklesu zisků. Ukazatel ROE klesá více. To zejména díky poklesu zisku, ale také díky růstu vlastního kapitálu vlivem růstu položky nerozděleného zisku za celé sledované období. Za sledované období banka kumulovala zisk a nevyplácela dividendy akcionářům. Mezi lety 2015 a 2016 můžeme vidět oba poměrové ukazatele stabilní. To je způsobeno jednorázovým zvýšením zisku v roce 2016, který byl ovlivněn jednorázovým prodejem majetkové účasti ve společnosti Visa Europe.

Pokud bychom se podívali blíže na bilanční sumu banky, tak je zde několik významných položek. Na straně aktiv jde zejména o poskytnuté úvěry, kdy se ČS dařilo každoročně zvyšovat objem poskytnutých úvěrů. To bylo ovlivněno zejména nízkými úrokovými sazbami. V návaznosti na nízké úrokové sazby byla i příznivá situace na trhu nemovitostí, což způsobilo zvýšenou poptávku zejména po hypotékách. Druhá položka na straně aktiv, která vykazuje setrvalý nárůst jsou vklady u ČNB a další pohledávky za bankami. Nárůst vkladů u centrální banky byl

významný zejména v letech 2013, 2015, 2016 a 2017. Tento nárůst byl způsoben především devizovými intervencemi centrální banky. Česká spořitelna si tak ukládala přebytečnou likviditu u centrální banky, kdy na českém trhu byl nedostatek investičních příležitostí. V prvním roce intervencí byl tento nárůst dokonce 15 %. V roce 2017 byl pak tento nárůst způsoben přílivem zahraničních investic v souvislosti s oznámeným koncem kurzového závazku. S postupným zvyšováním úrokových měr by do budoucna tyto úložky mohly generovat zisk, protože jsou úročeny.

Jak již bylo zmíněno, zisk ČS ve sledovaném období meziročně klesal vyjma roku 2016, jak vyplývá z následujícího grafu meziročních změn.

Graf 6 - Meziroční změna zisku, ČS

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

Na tomto setrvalém poklesu se nejvíce podílel klesající úrokový výnos. Díky prostředí nízkých úrokových sazeb, kdy centrální banka držela sazby na *„technické nule“* až do roku 2017, došlo ke stlačení úrokové marže z necelých 4% v roce 2012 na 2,6% v roce 2017, a to i přes to, že v roce 2017 došlo ke dvojímu zvýšení úrokových sazeb. V úrokové marži se však promítly nízké sazby z minulých let.

Tento pokles zisků byl částečně kompenzován poklesem úrokových nákladů na klientských vkladech.

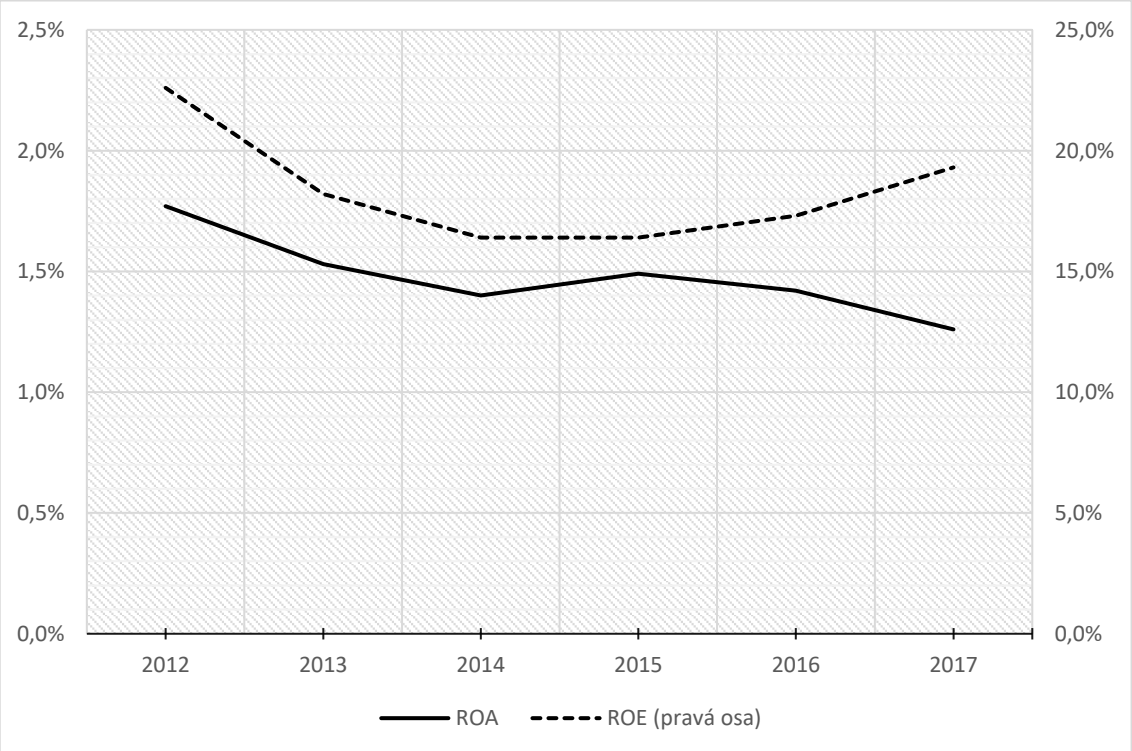
Co se týče úvěrového portfolia, tak ve sledovaném období došlo k jeho zkvalitnění, kdy se díky příznivé ekonomické situaci a nízkým úrokovým sazbám snížily náklady na rezervy a tvorbu opravných položek. Množství poskytnutých úvěrů za sledované období vzrostlo 1,5krát. Však díky velké konkurenci, nízkým úrokovým sazbám a malé úrokové marži se tento nárůst plně neprojevil do výsledku hospodaření banky.

Ve sledovaném období také mezi lety 2014 a 2016 poklesl objem zajišťovacích operací. To je následek kurzového závazku, kdy nebylo potřeba se zajišťovat proti kurzovému riziku při obchodu s eurozónou. Poptávka po těchto instrumentech však vzrostla v roce 2017 spolu s očekávaným koncem kurzového závazku.

2.3.2 Československá obchodní banka

V následujícím grafu je zobrazen přehled základních poměrových ukazatelů banky za sledované období let 2012 až 2017.

Graf 7 – Poměrové ukazatele ROA a ROE, ČSOB

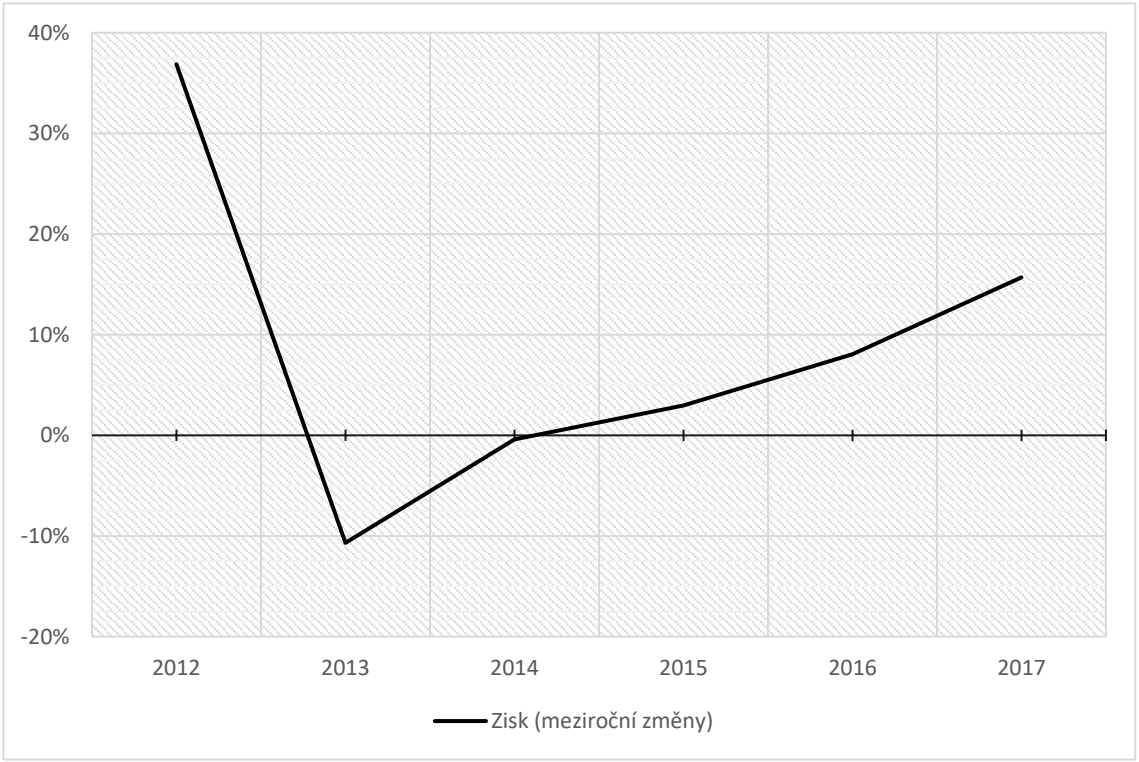

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

Z grafu výše je vidět, že kromě roku 2015 ukazatel výnosnosti aktiv za sledované období setrvale klesal. To bylo způsobeno růstem bilanční sumy, která byla mezi lety 2012 a 2014 relativně stabilní, ale mezi lety 2014 a 2015 vzrostla meziročně o 10%. Zároveň však vzrostl zisk. Z následujícího grafu meziroční změn zisku je patrné, že zisk klesal mezi lety 2012 a 2013, v následující části sledovaného období však setrvale rostl, což se pozitivně projevilo na ukazateli výnosnosti vlastního kapitálu ROE. Ukazatel ROA však i nadále klesal zejména z důvodu růstu bilanční sumy, způsobené růstem pohledávek. Zejména pak úvěrů a hypoték.

Celková bilanční suma ČSOB za sledované období vzrostla 1,5krát. Na straně aktiv se pozitivně projevil boom na trhu hypoték, který byl podpořen prostředím nízkých úrokových sazeb, související situaci na trhu nemovitostí a ekonomickým oživením. Na straně pasiv pak byly nejvíce rostoucí položkou finanční závazky. Tedy vklady zejména občanů ale i firem.

Graf 8 – Meziroční změna zisku, ČSOB

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

Zisk ČSOB se mimo rok 2013 vyvíjel pozitivně a rostl za celé sledované období. Vysoký meziroční zisk v roce 2012 byl způsoben jednorázovým prodejem

majetkových účastí a nízké srovnávací základny roku 2011. Ta byla způsobena zejména odpisy řeckých vládních dluhopisů. Zbylých expozic vůči Řecku, Španělsku a Itálii se banka zbavovala i v roce 2012.

Díky jednorázovému zvýšení zisku byl v roce 2013 meziroční pokles o 11%, Pokud by však k tomuto prodeji nedošlo, meziroční pokles by dosáhl pouze přibližně 3%.

V roce 2012 také došlo k mírnému růstu úrokového zisku, díky poklesu nákladů a růstu objemu nových poskytnutých půjček. Úroková marže však byla stlačována díky nízkým úrokovým sazbám ČNB. Další faktor, který se podílel na poklesu úrokové marže, je portfolio poskytnutých půjček. Zatímco u ČS tvořily většinu z portfolia poskytnutých úvěrů hypotéky na bydlení. U ČSOB byla většina z poskytnutých úvěrů poskytnuta korporátní klientele, u které je přirozeně úroková marže nižší. V následujících letech pak docházelo k poklesu úrokových marží. Celkové úrokové výnosy také klesaly, v druhé polovině sledovaného období se však stabilizovaly a v roce 2017 dokonce meziročně vzrostly o 2,1%.

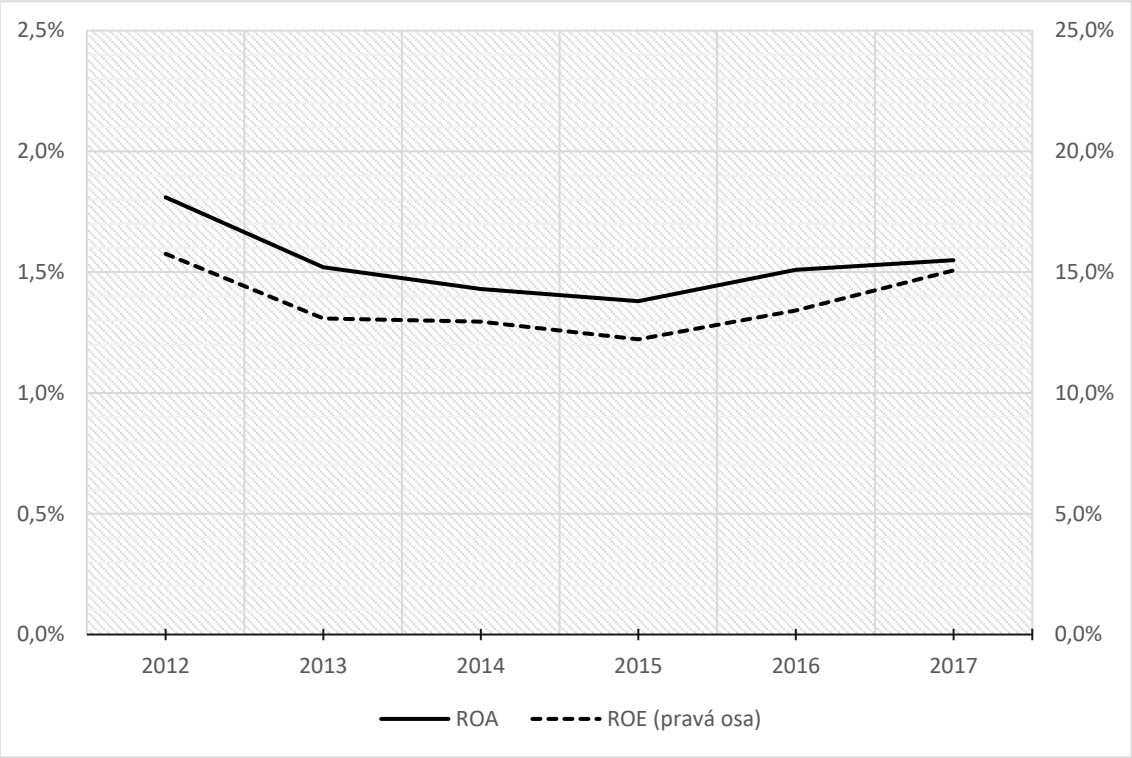
Úvěrové portfolio banky rostlo meziročně v průměru cca o 5%. Zejména v segmentu korporátní klientely což se projevilo i nižší úrokovou marží. Prostředí nízkých úrokových sazeb ČNB způsobilo, že tento růst se plně neprojevil do úrokových výnosů, které meziročně vzrostly až v roce 2017. Klesaly však náklady na opravné položky k úvěrům. Tady se stejně jak u ČS pozitivně projevil vliv příznivého ekonomického růstu ale i právě nízké úrokové sazby na kvalitu úvěrového portfolia. Stejně jako úvěry, tak významně vzrostla i položka finanční závazků (zejména vkladů). Meziročně došlo k růstu 26% v roce 2017, což souvisí s očekávaným ukončením kurzového závazku ČNB.

Obchody s deriváty a měnovým zajištěním byly stabilní po celé sledované období vyjma roku 2017, kdy došlo ke zvýšení poptávky po těchto instrumentech, což opět souvisí s ukončením devizových intervencí. Tento efekt nepochybně přispěl spolu s dvojitým zvýšením sazeb v roce 2017 k následnému meziročnímu zvýšení zisku o 15%.

2.3.3 Komerční banka

V následujícím grafu je zobrazen přehled základních poměrových ukazatelů banky za sledované období let 2012 až 2017.

Graf 9 - Poměrové ukazatele ROA a ROE, KB

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

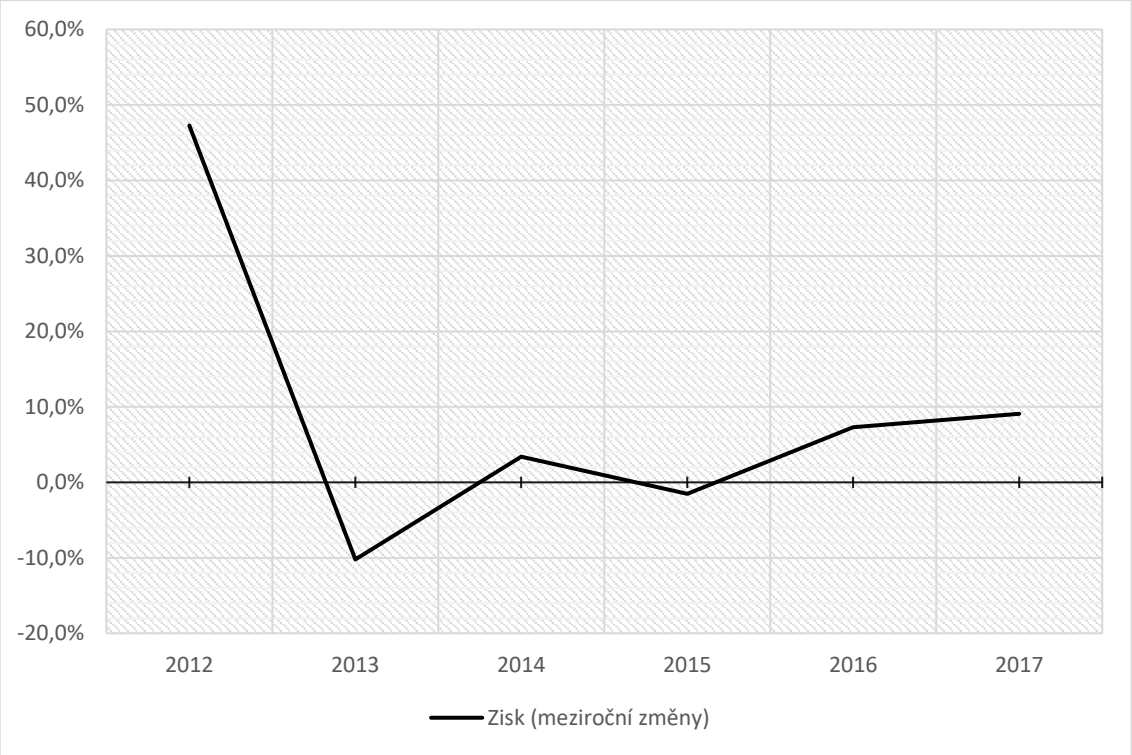
Oba poměrové ukazatele ROA i ROE klesaly od roku 2012 do roku 2015. Od roku 2015 pak rostly až do konce sledovaného období. Ukazatel návratnosti aktiv byl ovlivněn klesajícím či stagnujícím ziskem do roku 2015, což je vidět z grafu výše. Dalším faktorem byl růst celkové bilanční sumy. Ukazatel návratnosti kapitálu byl také negativně ovlivněn klesajícím ziskem do roku 2015. Vlastní kapitál KB za celé sledované období stagnoval a jeho velikost se i přes růst v letech 2015 a 2016 příliš nezměnil. Rostoucí zisky pak zvrátily klesající trend u obou poměrových ukazatelů.

Celková bilanční suma nevzrostla tolik jako u předešlých dvou bank. Nárůst bilanční sumy za sledované období byl 1,4krát. Na straně aktiv byly nejvýznamnější položkou především poskytnuté úvěry. Objem úvěrů rostl o přibližně 5% každý rok. Toto bylo podpořeno zejména prostředím nízkých úrokových sazeb a příznivé ekonomické situace v ČR. Na straně pasiv jsou nejvýznamněji rostoucí položkou

finanční závazky, tedy především vklady. Vlastní kapitál banky byl více méně stabilní díky výplatám dividend a nekumulování výsledků hospodaření z let minulých. V roce 2014 sice došlo k nárůstu položky nerozděleného zisku, ten byl ale v letech následujících rozpuštěn vyplácením dividend.

Vyjma roku 2012 a 2013 bylo tempo růstu zisku KB celkem stabilní. V roce 2012 byl růst zisku podpořen zejména poklesem nákladů na riziko. Ten byl způsoben odpisem řeckých vládních dluhopisů v roce 2011. Za celé sledované období klesaly zejména úrokové výnosy, které nedokázal kompenzovat ani rostoucí objem poskytnutých úvěrů.

Graf 10 - Meziroční změna zisku, KB

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

Čistá úroková marže dokonce poklesla o 1 p.b. mezi lety 2012 a 2017. To bylo způsobeno politikou nízkých úrokových sazeb centrální banky ale i velikou konkurencí na bankovním trhu. V roce 2016 pak došlo k jednorázovému navýšení zisku prodejem podílu ve společnosti Visa Europe. V letech 2016 a 2017 byl pak zisk významně podpořen rostoucí poptávkou po zajištění měnových a úrokových rizik

spojených s očekávaným koncem kurzového závazku ČNB. Zisk z finančních operací tak v roce 2017 vzrostl meziročně o 24,3%.

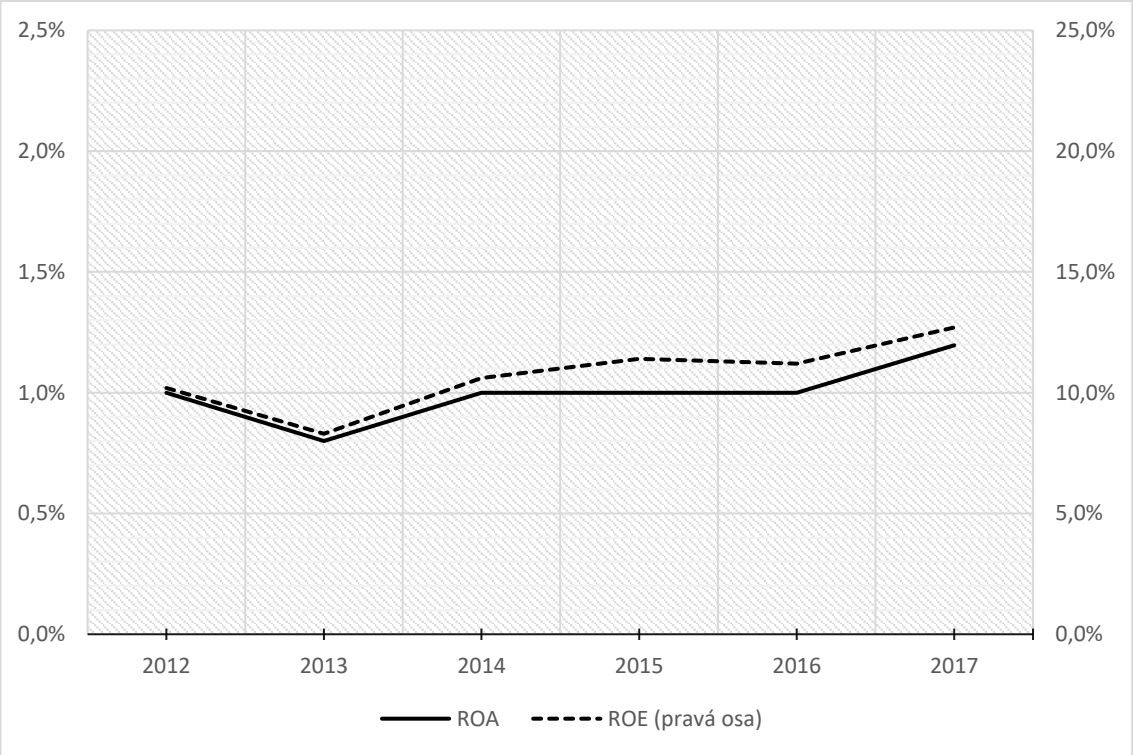
Objem poskytnutých úvěrů, a především hypoték se zvětšil bezmála 1,8krát. To bylo způsobeno nejen příznivou situací na nemovitostním trhu. Ale především nízkými úrokovými sazbami a celkově dobrou ekonomikou situací v ČR. Tento nárůst však nedokázal plně kompenzovat stlačení úrokové marže a nepromítl se tak plně do zisku banky.

Jak již bylo zmíněno, v souvislosti s očekáváným ukončením kurzového závazku KB registrovala nárůst poptávky po zajištění měnových i kurzových rizik.

2.3.4 Unicredit banka

V následujícím grafu je zobrazen přehled základních poměrových ukazatelů banky za sledované období let 2012 až 2017.

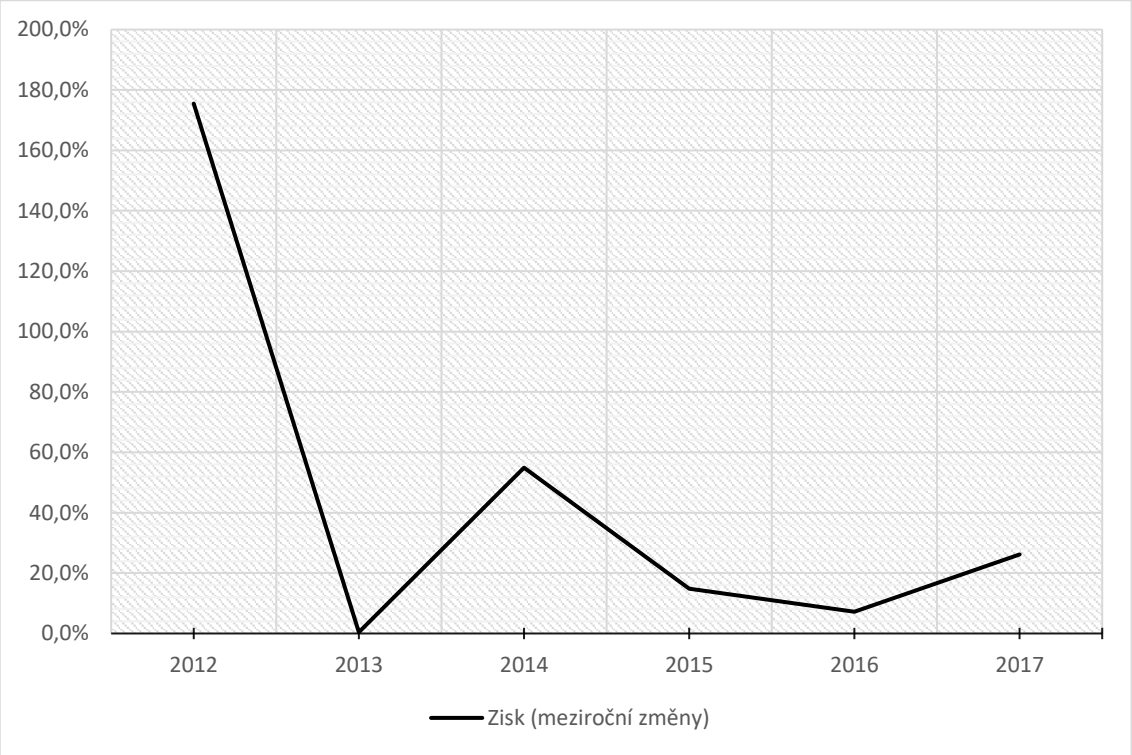
Graf 11 - Poměrové ukazatele ROA a ROE, Unicredit

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

Ukazatele ROA a ROE vyjma roku 2013 rostly za celé sledované období. Hlavní zásluhu na tomto trendu má setrvale rostoucí zisk za celé období. Tempo růstu čistého zisku bylo větší než tempo růstu bilanční sumy, což se projevilo v ukazateli čisté výnosnosti aktiv. Na ukazateli návratnosti vlastního kapitálu se pozitivně projevil skoro konstantní objem vlastního kapitálu banky. Rostoucí ukazatele ukazují na dobrou kondici banky a její schopnost tvořit zisk, což je vidět na následujícím grafu meziročních změn zisku.

Graf 12 - Meziroční změna zisku

Zdroj: povinně uveřejňované informace a výroční zprávy, vlastní výpočty a zpracování

Bilance Unicredit banky vzrostla za sledované období dokonce více než 2krát, což je nejvíce ze sledovaných bank. Tento veliký nárůst byl však způsoben fúzí Unicredit Czech republic a Unicredit Slovakia v roce 2013. Efekt této fúze se projevil ve všech sledovaných kategoriích. Na straně aktiv zaznamenala největší růst položka úvěrů, a i jiných pohledávek. Na tom se projevila pozitivní situace na trhu nemovitostí, hypoték a nízké úrokové sazby. Objem poskytnutých hypoték rostl za sledované období průměrně kolem 10-12%. Na straně pasiv pak nejvýznamnější položkou byly vklady, které za sledované období vzrostly více než 2krát. Opět je třeba ale zmínit

fúzi slovenské a české Unicredit banky, která způsobila skokový nárůst objemu vkladů o 47% v roce 2013.

Meziroční tempo růstu zisku bylo za celé sledované období kladné. V roce 2012 dosahoval meziroční zisk 175%, což ale bylo způsobeno odpisem znehodnocených řeckých dluhopisů v roce 2011. Na pozitivním růstu zisku se také podepsala již zmiňovaná fúze. Úrokové výnosy meziročně klesaly v letech 2012 a 2016. Kromě těchto dvou let čist úrokový výnos zaznamenal kladnou změnu. To bylo způsobeno poptávkou po úvěrech. Dalším faktorem, který banka zmiňuje ve své výroční zprávě, je příliv nových klientů. V roce 2017 pak čistý úrokový výnos podpořily i již rostoucí repo sazby centrální banky.

Jak již bylo zmíněno objem úvěrů se zvětšoval za sledované období. To bylo podpořeno jak nízkými úrokovými sazbami na trhu, tak i poptávkou a příznivou ekonomickou situcí v České republice. Kvalita poskytnutých úvěrů také rostla meziročně. Unicredit banka dokázala tento růst objemu úvěrů promítnout i do zisků, jejichž tempo růstu je větší než i předešlých analyzovaných bank. A to především díky úrokové komponentě zisku.

V roce 2017 pak banka zaznamenala zvýšenou poptávku po zajišťovacích instrumentech s očekávaným koncem devizových intervencí. To se pozitivně projevilo na zisku, který v roce 2017 meziročně vzrostl o 26%.

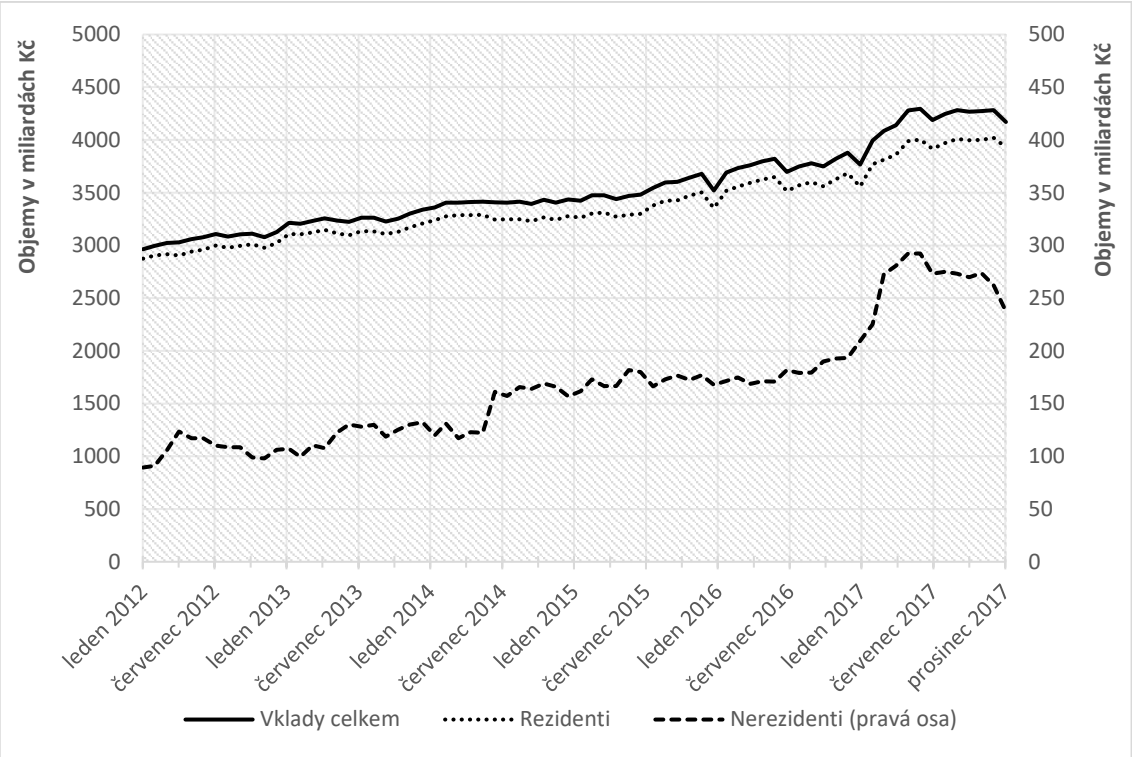
2.3.5 Bankovní sektor jako celek

Nestandardní měnová politika měla i dopady na bankovní sektor jako celek a ovlivnila i finanční trhy a celou českou ekonomiku. Dopady do bankovního sektoru nabývaly několik podob. Za prvé, jak již bylo zmíněno v analýze jednotlivých obchodních bank, prostředí nízkých úrokových sazeb stlačilo úrokové marže a zisky. Došlo i k poklesu sazeb na mezibankovním trhu. Za druhé, kurzový závazek a s ním spojené devizové intervence měly dopady na vývoj objemu vkladů u bank, což byl jeden ze způsobů spekulační strategie investorů. Zahraniční investoři ukládali nakoupené koruny na korunová depozita s vidinou pozdějšího výdělku v podobě

kurzového rozdílu při zpětné směně. S tím souvisí i velká poptávka po českých státních dluhopisech, jejichž výnosy se u krátkodobých dluhopisů se splatností 2 až 5 let přibližně od poloviny roku 2016 pohybovaly v záporných hodnotách. Intervence centrální banky způsobily i velký nárůst bilance bankovního sektoru, skrze odkupy EUR od obchodních bank a připisováním CZK na jejich rezervní účty u ČNB.

Na následujícím grafu je vývoj objemu vkladů v českém bankovním sektoru za zkoumané období 2012 až 2017. Jak vyplývá z tohoto grafu, objem vkladů rostl po celou dobu. Celkový objem vkladů vzrostl za období 2012 až 2017 1,4x. Jak je vidět, tak zejména od poloviny roku 2016 začaly významně růst i objem vkladů od nerezidentů, což bylo způsobeno očekáváným koncem devizových intervencí. Tyto vklady byly především spekulačního charakteru. Zahraniční investoři sice na depozitech inkasovali velmi nízké úroky, ale spekulovali na významnější posílení koruny po ukončení závazku. Pokud tedy nakoupili a uložili koruny v kurzu 27 CZK/EUR a očekávali posílení koruny na úroveň kolem 25 CZK/EUR, mohli by vydělat při absenci poplatků přibližně kolem 2 korun na jednom euru. I přes existenci poplatků by při velkých objemech těchto transakcí mohl být výsledný zisk značný. Od poloviny roku 2017 je pak patrný pokles objemů nerezidentských vkladů. O tomto poklesu se dá pouze spekulovat. Pravděpodobně investoři začali vybírat své vklady, protože koruna neposílila tolik, jak se očekávalo. Vzhledem k nízkým úrokům se pro investory tyto úložky staly nevýhodné.

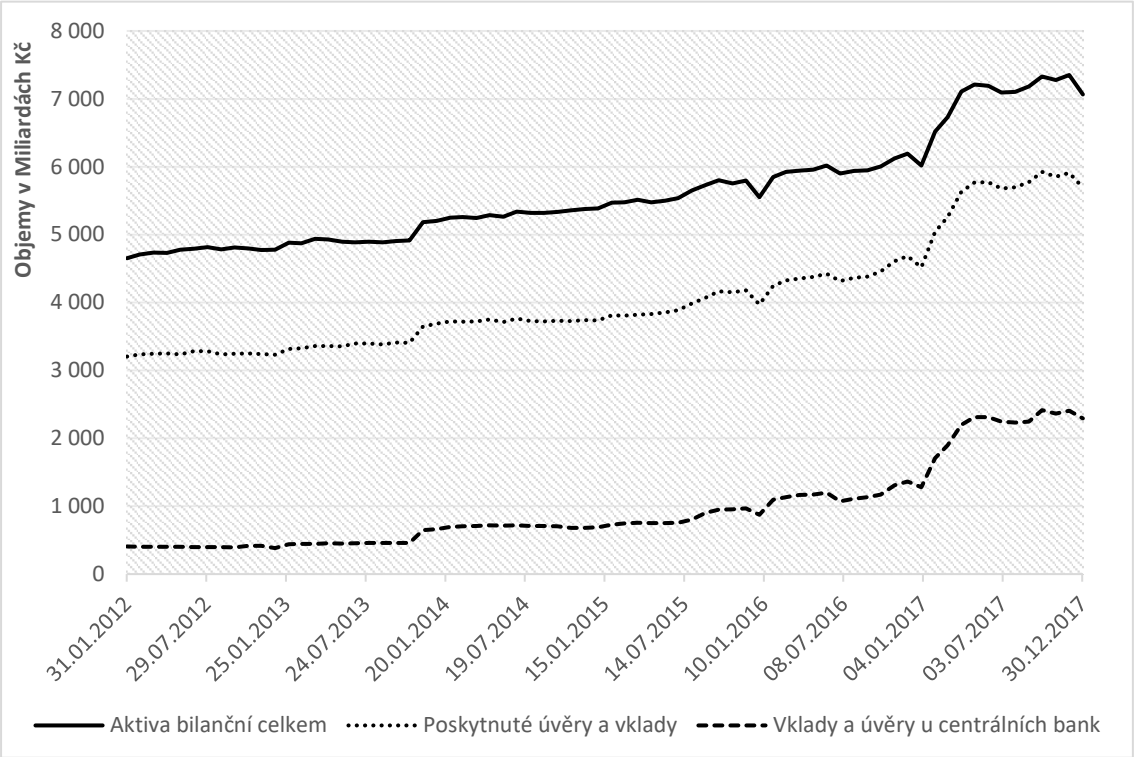
Graf 13 - Objem vkladů v bankovním sektoru ČR

Zdroj: ARAD časové řady, vlastní zpracování

Pokud bychom se podívali na samotnou bilanci celého bankovního sektoru, tak na straně aktiv jsou nejvýznamnější položky poskytnuté úvěry a pokladní hotovost u centrální banky. Objem poskytnutých úvěrů ovlivnily především nízké úrokové sazby a příznivá ekonomická situace. Hlavní složkou těchto úvěrů byly hypotéky. To vedlo k tomu, že v roce 2017 a 2018 ČNB zpřísnila na základě svých obav doporučení na zpřísnění podmínek pro poskytování nových hypoték, aby se předešlo možným rizikům do budoucna. Všechny poskytnuté úvěry tvoří 73% celkové aktivní bilanční sumy. Druhou významnou aktivní položkou jsou úložky u centrální banky. Z následujícího grafu je patrný nárůst těchto úložek na rezervních účtech ihned po první intervenci ČNB v listopadu 2013. V druhé půlce roku 2014 poté došlo k poklesu tohoto objemu, aby od konce roku 2014 opět tento objem narůstal. V roce 2017 je tam pak jednorázový nárůst, který byl způsoben intervencí těsně před opuštěním kurzového závazku, kdy příliv zahraničního kapitálu působil na apreciaci měny, a ČNB ji držela na stanovených 27 CZK/EUR.

Graf 14 - Aktiva bankovního sektoru

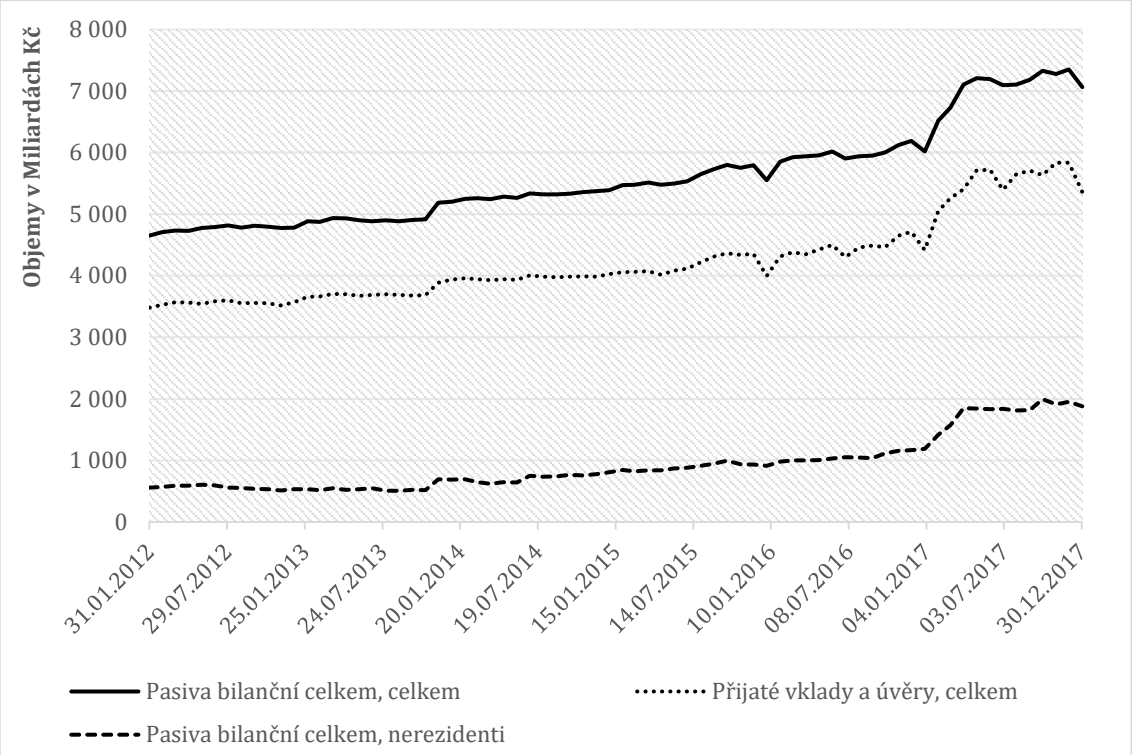

Zdroj: ARAD časové řady, vlastní zpracování

Na pasivní části bilanční sumy bankovního sektoru jsou nejvýznamnější položkou přijaté vklady. V následujícím grafu je pro srovnání i část bilanční sumy, která patří nerezidentům. Tady je vidět zejména nárůst začátkem roku 2017 s očekáváným koncem devizových intervencí. Pokud se podíváme na nerezidentnskou část pasivní části bilance, je patrné, že většina z vkladů, které pocházely od nerezidentů spadají pod položku *„Vklady a úvěry přijaté od jiných úvěrových institucí"*. To by znamenalo

že významná část spekulačního kapitálu pocházejícího od nerezidnetů na českém trhu pochází od zahraničních bank a dalších finančních institucí.

Graf 15 - Pasiva bankovního sektoru

Zdroj: ARAD časové řady, vlastní zpracování

Dalším významným efektem kurzového závazku byl pokles poptávky po zajišťovacích instrumentech vzhledem k měnovému riziku. Česká národní banka poskytla měnové zajištění exportérům svým kurzovým závazkem. V druhé polovině roku 2016 bylo zajištěno dokonce pouhých 25% exportu[4] na následujících 12 měsíců. V roce 2017 potom došlo k nárůstu tohoto poměru na necelých 40% což je obvyklá předintervenční hodnota.

Dopady měnové politiky ČNB se projevily i do vývoje rizikových vah u jednotlivých kategorií expozic. U agregátních rizikových vah došlo za sledované období

[4] Statistické šetření ČNB a SP ČR v nefin. podnicích, Databáze časových řad ARAD, dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=&p_lang=CS (datum přístupu: 5.9.2018)

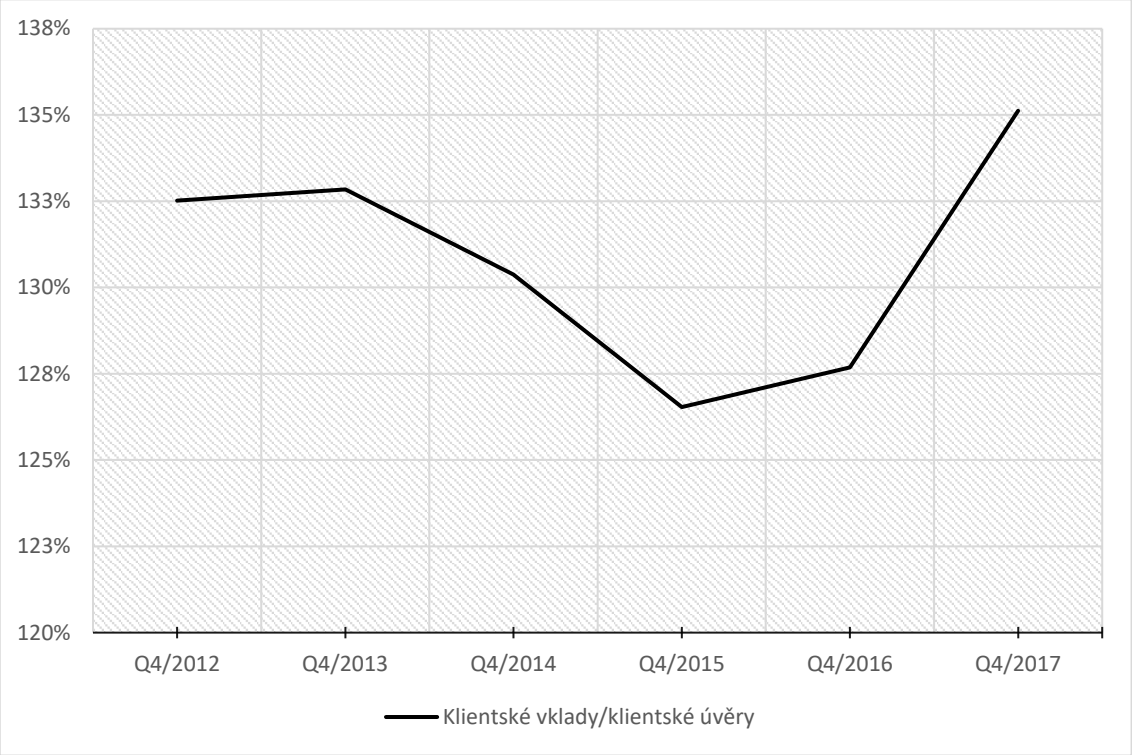
k poklesu, který nastal zejména mezi koncem roku 2016 a koncem roku 2017. Tento pokles byl způsoben změnami ve struktuře těchto expozic. Významný meziroční pokles mezy lety 2016/2017 byl způsoben zejména nárůstem expozic vůči centrální bance a expozic zajištených nemovitostmi, kde jsou rizikové váhy nízké, respektive skoro nulové. Tento nárůst expozic vůči centrální bance byl způsoben specifickými podmínkami na trhu související s plánovaným ukončením kurzového závazku.

Průměrné rizikové váhy (dle přístupu IRB[5]) u nejvýznamnějších kategorií expozic (vůči institucím, vůči centrálním vládám a bankám, vůči retailu, vůči retailu zajištěné nemovitostmi a podnikové expozice) nejpozději od začátku roku 2016 také klesaly. To je způsobeno zejména všeobecnou zlepšující se situací v celé ekonomice a poklesem expozic v selhání, které pozitivně ovliňují výsledné váhy.

Díky růstu objemů vkladů se pozitivně vyvíjela i kapitálová vybavenost bankovního sektoru. Jak vyplývá z aplikace zátěžových testů ČNB na bankovní sektor, banky v celém sledovaném období mají dostatečný kapitálový polštář na krytí případných nenadálých situací. Růst kapitálové vybavenosti posiluje stabilitu bankovního sektoru jako celku. V roce 2017 se přebytek kapitálu nad regulatorní kapitál pohyboval kolem 100 mld. Kč (Česká národní banka, 2018a, str. 41). Dlouhodobě dobrou likviditní situaci potvrzuje i vývoj poměru klientských depozit na klientských úvěrech, který se pohybuje dlouhodobě kolem 130%.

[5] Interní rating banky; další možností je přístup STA – pro zjištění váhy se využívá ratingu uznávané ratingové agentury

Graf 16 - Poměr klientských vkladů a úvěrů

Zdroj: ARAD časové řady, vlastní zpracování

Tento poměr klesal mezi lety 2014 a 2016 díky rostoucímu objemu poskytovaných úvěrů, který rostl rychleji než objemu vkladů. Od roku 2016 však tento poměr opět roste. Především díky velkému nárůstu na přelomu let 2016/2017, kterým souvisel s plánovaným ukončením kurzového závazku v roce 2017. Také rostoucí úrokové sazby a další opatření centrální banky, omezující množství nově poskytnutých úvěrů (především hypoték) znamenaly vyšší tempo růstu objemu vkladů nad úvěry. Navíc vzhledem k tomu, že většina vkladů patří rezidentům, jsou banky nezávislé na financování ze zahraničí, což dále přispívá ke stabilitě bankovního systému v ČR (Česká národní banka, 2015). Navíc umožňuje bankám tvořit „polštář" rychle likvidních aktiv, které by mohly být využity v případě likviditního šoku. Díky růstu poměru vkladů nad úvěry a růstu objemu vládních dluhopisů v rozvahách bank tento „polštář" vzrostl mezi lety 2012 a 2017 o 12,6 p.b.. V roce 2017 dosáhl díky nárůstum expozic vůči ČNB na 41,6%.

S postupným přibližováním data opuštění kurzového závazku se přibližně od druhé poloviny roku 2016 až do března 2017 zvyšoval celkový příliv zahraničního

kapitálu. Tím vznikal tlak na apreciaci domácí měny a v důsledku toho rostl objem devizových intervencí ČNB na udržení měnového kurzu 27 CZK/EUR. Nerezidenti (především velké mezinárodní finanční a bankovní instituce, jak již bylo zmíněno dříve) ukládali koruny na tuzemském trhu pomocí státních dluhopisů (nárůst o 437 mld. Kč od počátku kurzového závazku), do krátkodobých vkladů u tuzemských bank (nárůst o 397 mld. Kč od počátku kurzového závazku) nebo přímo u ČNB (nárůst o 156 mld. Kč od počátku kurzového závazku). V celkovém důsledku vzrostla volná likvidita bank, která v dubnu 2017 přesáhla 2,1, bil. Kč (Česká národní banka, 2017, str. 23).

Celkově se za sledované období tuzemským bankám s ohledem na ekonomickou situaci velmi dařilo. Dosahovaly dobré ziskovosti, kapitálové přiměřenosti a celkové stability. Co se týče míry ziskovosti bankovního sektoru, tak i v mezinárodním srovnání s bankami v eurozóně dosahovala nadprůměrných hodnot (Česká národní banka, 2015; Česká národní banka, 2016).

2.3.6 Bankovní regulace

Jak již bylo zmíněno dříve, na profitabilitu bank by mohla mít vliv i regulace ze strany ČNB. Zejména regulace, která se týká nově poskytovaných úvěrů a regulace týkající se kapitálových požadavků.

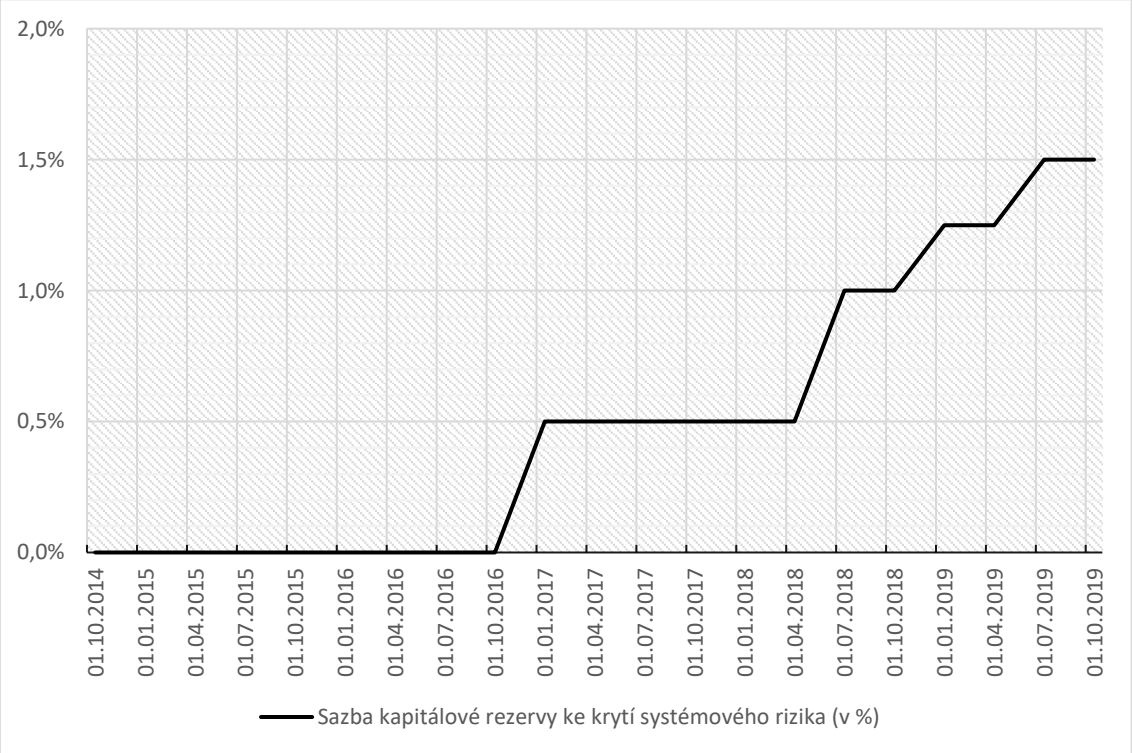
Na základě směrnic CRR/CRD IV má ČNB možnost zvýšit kapitálový požadavek pro banky nad základních 8%, které jsou dány zákonem. Centrální banka může využít tři další druhy kapitálových rezerv v maximální souhrnné výši 8%. Jedná se o tyto rezervy:

- Proticyklická kapitálová rezerva
- Kapitálová rezerva ke krytí systémového rizika
- Bezpečnostní kapitálová rezerva

Proticyklická kapitálová rezerva má za úkol zvýšit odolnost a stabilitu finančního systému vůči rizikům, které souvisí s průběhem finančního cyklu. Především

rizikům, která souvisí s chováním bankovního sektoru v průběhu tohoto cyklu. V průběhu finančního cyklu může docházet ke kolísaní dynamiky úvěrů, což může mít za následek kolísaní ekonomické aktivity v ekonomice. Pokud se orgán dohledu domnívá, že dochází ke zvyšování tohoto rizika. Může pomocí zvyšování této rezervy zajistit dostatečnou akumulaci rezerv v bankovním sektoru, které mohou být v případě potřeby rozpouštěny. Tímto pak dojde k zabránění přenosu finančního šoku do reálné ekonomiky. Zvyšování této rezervy může též snižovat schopnost banky poskytovat úvěry a tím regulovat množství nově poskytovaných úvěrů. Především těch rizikovějších, které se promítají do kapitálových požadavků. Sazbu této rezervy stanovuje ČNB čtvrtletně. Poprvé došlo k vyhlášení 1. listopadu 2014. Maximální úroveň této sazby je 2,5%. Vývoj sazby této rezervy můžeme vidět z následujícího grafu.

Graf 17 – Sazby kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování

K jejímu zvýšení z 0% došlo poprvé až v roce 2017 spolu s tím, jak ČNB začíná identifikovat rizika do budoucna.

Kapitálová rezerva ke krytí systémového rizika slouží k potlačení rizik plynoucích z destabilizace konkrétních bank. Česká národní banka na základě odhadu systémové významnosti určí výši požadavku a u které banky bude zaveden. Hlavními kritérii jsou: velikost, složitost, nenahraditelnost pro ekonomiku a propojenost s dalšími institucemi (Česká národní banka, 2013). V roce 2014 byla sazba určena pro čtyři systémově nejvýznamnější banky. Z toho pro ČS a ČSOB v maximální výši 3%. V roce 2017 k této skupině bank přibyla ještě Raiffeisenbank a.s. s požadavkem 1%.

Tabulka 1 - Sazby kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika

Název finanční instituce	Sazba platná od 1. 11. 2014	Sazba platná od 1. 1. 2017
Česká spořitelna, a.s.	3,00%	3,00%
Československá obchodní banka, a. s.	3,00%	3,00%
Komerční banka, a. s.	2,50%	3,00%
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s.	1,00%	2,00%
Raiffeisenbank a. s.	-	1,00%

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování

Je tedy vidět, že analyzované banky jsou zároveň centrální bankou považovány za systémově nejvýznamnější a za potenciální zdroj největších rizik pro stabilitu bankovního sektoru.

Bezpečnostní kapitálová rezerva je nástroj, který slouží k uchování kapitálu banky. Jedná se o kapitálovou rezervu 2,5% z celkového objemu rizikových expozic tvořených kmenovým kapitálem Tier 1. Je stanovena zákonem a v čase se nebude měnit. Česká národní banka ji zavedla již v roce 2014 v její maximální výši 2,5%.

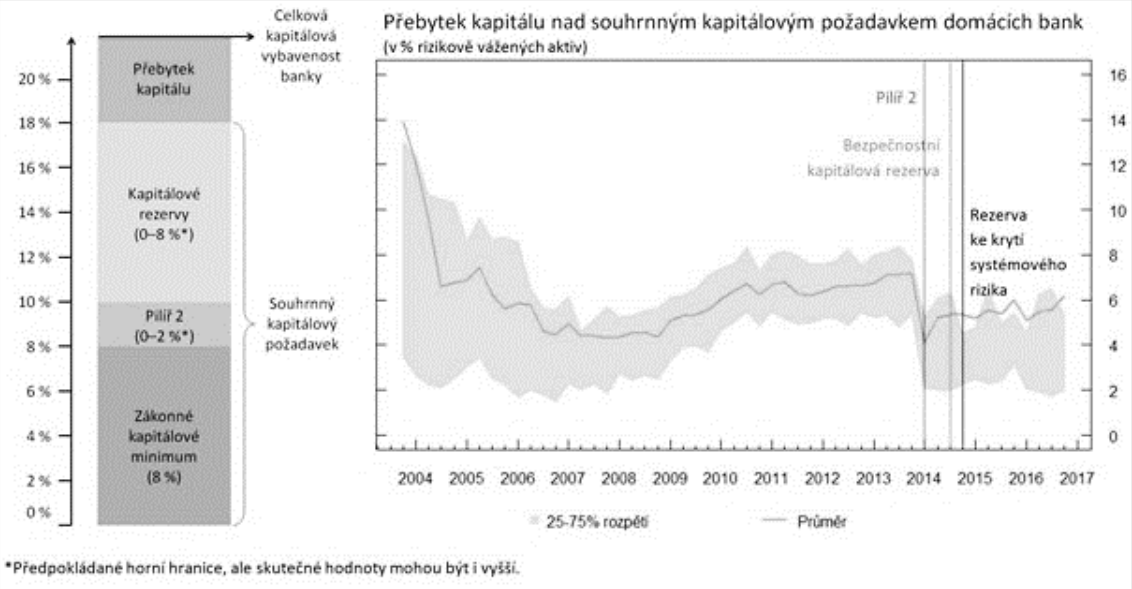
Navýšené požadavky na kapitál banky do určité míry banku omezují například v množství poskytovaných úvěrů, protože jí nutí držet větší kapitálové požadavky. U tuzemských bank, které mají celkem dostatek likvidity tak tyto navýšené

požadavky odčerpávají přebytečné rezervy a zmenšují „polštář“ dobrovolných rezerv, které by banky jinak mohly využít k dosažení zisku.

Zde by se mohla projevit jedna věc. Banky mají v zásadě dva motivy, proč držet přebytečné rezervy. Banky můžou tyto přebytečné rezervy držet úmyslně pro plánované budoucí investice, pokud očekávají zvýšení požadavků regulátora v budoucnu anebo aby si vytvořily potřebný kapitálový polštář pro zajištění neočekávaných ztrát do budoucna. Banka však také může tyto rezervy držet neúmyslně pokud dosahuje vysokých zisků a nevyplácí dividendy, případně pokud tento přebytečný kapitál nedostatečně investuje. Pokud tedy banky drží přebytečné rezervy úmyslně, budou se snažit navýšit tento přebytek. Budou si totiž chtít udržet stejný kapitálový polštář i do budoucna. Pokud je drží neúmyslně, navýšené kapitálové požadavky nebudou mít na celkový kapitál žádný vliv (Malovaná, 2017). Ze studie Malované (2017) dále vyplývá, že banky v reakci na zvýšené kapitálové požadavky snižují rizikové váhy. V důsledku toho tedy banky přehodnotí rizikové váhy u jednotlivých kategorií expozic a následnému snížení kapitálového požadavku k této expozici. Snížení rizikových vah může banka dosáhnout buď změnou struktury svého portfolia zvýšením podílu méně rizikových a snížením podílu více rizikových aktiv. Druhým způsobem banka může (u přístupu IRB) snížit interní odhady rizika ke svému portfoliu. Do důsledku by to tedy mohlo znamenat, že zvýšené kapitálové požadavky na banky nebudou plně účinné, jak byly zamýšleny regulátorem. Banky se jim mohou částečně vyhnout mírnějším hodnocením rizik, což může být do budoucna riziko. Interní modely na odhad rizikových vah jsou však přísně dohlíženy ze strany ČNB. Jak však upozorňuje autorka, je nutné pravidelně kontrolovat, zda nedochází k podhodnocování rizik ze strany bank.

Z následujícího grafu, který ukazuje přebytek regulatorního kapitálu nad souhrnný kapitálový požadavek (tedy včetně výše zmíněných makroobezřetnostních kapitálových rezerv) je vidět, že dobrovolné rezervy výrazně poklesly po zavedení těchto opatření.

Graf 18 - Přebytek kapitálu nad souhrnným kapitálovým požadavkem

Zdroj: ČNB, www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/malovana_20180207.html

Tuzemské banky dlouhodobě udržují relativně vysoké dobrovolné rezervy, jejichž růst byl navíc podpořen devizovými intervencemi centrální banky. Tento velký nárůst celkových rezerv se plně nepromítl do dobrovolných rezerv, neboť byl zčásti kompenzován nárůstem kapitálových požadavků na tuzemské banky. Vztaženo k rizikově váženým aktivům poklesl tento přebytek o cca 2%.

Vzhledem k stabilnímu růstu objemu poskytnutých hypoték je tedy nutné zhodnotit dopad regulace bank jako minoritní, až zanedbatelný. Dle mého názoru zvýšené kapitálové požadavky neměly na tuzemské banky negativní vliv. Nakonec díky dobré likvidní situaci bank došlo k bezproblémovému plnění těchto zvýšených požadavků, což by se naopak mělo pozitivně projevit do budoucna v případě nenadálé krize/ochlazení ekonomiky, kdy tato opatření přispějí k tak již dobré stabilitě tuzemského bankovnictví.

2.4 Diskuze

Jak již bylo zmíněno, český bankovní sektor byl již na začátku krize v dobré kondici. Pokud bychom měli srovnat situaci roku 2012 a roku 2017, musíme se tedy spokojit s tvrzením, že co do stability a celkové kondice bankovního sektoru jsou na tom tyto roky velmi podobně. Pokud se zaměříme podrobněji na dílčí věci, je zřejmé, že bankovní sektor v roce 2017 ve srovnání s rokem 2012 disponuje větší bilanční sumou a celkově lepší kapitálovou vybaveností. Díky růstu objemu vkladů rezidentů je nezávislý na financování ze zahraničních zdrojů. Tuzemské banky si celkově ve srovnání se svými zahraničními mateřskými společnostmi vedou velmi dobře co se týče ziskovosti a kvality portfolia aktiv i pasiv.

Tady by stál za zmínku návrh EU o tzv. bankovní unii. Z pohledu českých bank je zejména část týkající se konsolidace hospodářských výsledků a rozvah celých bankovních skupin nebezpečím. Představa že by velmi likvidní česká dceřiná banka měla dotovat svou ne velmi likvidní mateřskou banku v zahraničí je nepředstavitelná, jak z pohledu tuzemských bank tak i jejich klientů.

Když bychom se podívali na pravidelné testy odolnosti finančního systému a bankovního sektoru ČNB, která tyto testy provádí v rámci výkonu dohledu na finančním trhem. Na základě výsledků těchto testů se dá konstatovat, že v průběhu let 2012 až 2017 se bankovní sektor stal velmi odolný vůči externím šokům. Díky velkému nárůstu depozit a relativně dobré úrovně ziskovosti má dostatek likvidity na krytí i velmi nepříznivých scénářům krize likvidity, které ČNB provádí. Na druhou stranu je potřeba říci, že ze současného vývoje plynou jistá rizika do let budoucích, což bude diskutováno dále.

Dalším problémem je oddělení vlivu makroekonomického vývoje a vlivu měnové politiky na zkoumané ukazatele. To protože kromě měnové politiky centrální banky měla na bankovní sektor velký vliv i celková makroekonomická situace v České republice. V letech 2012 až 2017 dosahovala česká ekonomika průměrného meziročního růstu HDP kolem 3%. Docházelo k poklesu míry nezaměstnanosti a

celkovému zlepšování ekonomické situace domácností. Tato pozitivní očekávání ohledně budoucího vývoje pak spolu s nízkými sazbami a velmi příznivou situací na trhu nemovitostí vedla k úvěrovému boomu.

Nelze tedy jednoznačně oddělit vliv nízkých úrokových sazeb a příznivého ekonomického vývoje na poptávku po úvěrech (především po hypotékách). Z analyzovaných dat je však zřejmé, že i přes růst poptávky po úvěrech nedokázaly banky tento růst naplno promítnout do svých zisků právě díky velmi nízkým úrokovým sazbám. Na druhou stranu bankám nízké sazby pomohly snížit úrokové náklady, které klesaly rychleji než úrokové výnosy. I přes stlačené úrokové marže si tedy tuzemský bankovní sektor zachoval slušnou míru ziskovosti. Pokud se pro zajímavost podíváme na index průměrných úrokových sazeb z nově poskytnutých hypoték Fincentrum Hypoindex[6], tak je vidět, že průměrná úroková sazba z nové hypotéky na začátku roku 2012 dosahovala 3,5%, koncem roku 2016 pak pouhých 1,77%. V roce 2017, kdy centrální banka započala se zvyšováním svých sazeb se index vrátil na 2,19%, což je ale stále méně ve srovnání s rokem 2012. Je však vidět vzestupná tendence, která se jistě projeví pozitivně do hospodaření bank v následujících letech. Z dlouhodobě uvolněné měnové politiky a příznivého makroekonomického vývoje však do budoucna plynou i rizika pro tuzemský bankovní sektor.

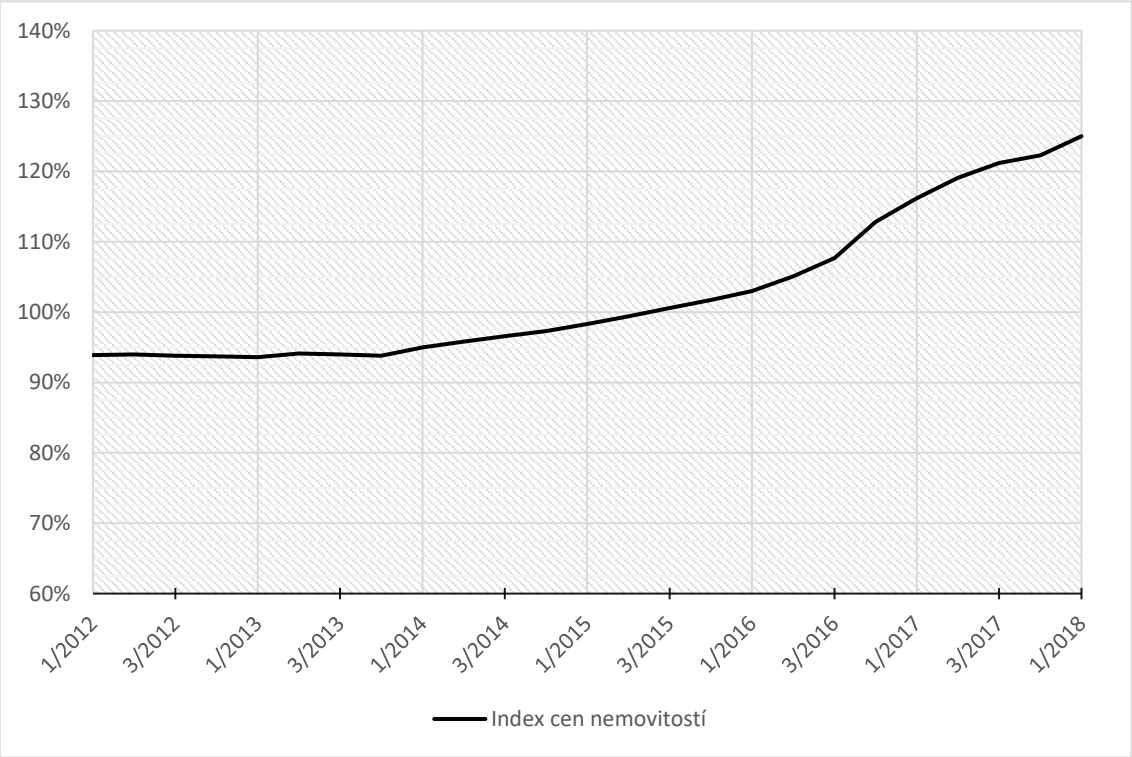
Česká národní banka ve své zprávě o finanční stabilitě za rok 2017 identifikuje tři hlavní rizika do budoucna (Česká národní banka, 2018a, str. 23):

1. Stabilitu sektoru penzijních fondů
2. Nadměrný růst úvěrů
3. Ceny rezidenčních nemovitostí

[6] FINCENTRUM HYPOINDEX, dostupné z: https://www.hypoindex.cz/hypoindex-vyvoj/

Penzijní fondy nejsou předmětem analýzy této diplomové práce. Pokusím se tedy jejich problém pouze krátce shrnout. U penzijních a investičních fondů dle ČNB převládá zejména nebezpečí úvěrového rizika a tzv. "riziko úvěrového rozpětí“ státních dluhopisů[7] vzhledem k portfoliu aktiv, které tyto fondy spravují.

Graf 19 - Index cen nemovitostí

Zdroj: ARAD časové řady, vlastní zpracování

V okamžiku, kdy ČNB aplikuje nepříznivý scénář zátěžového testování na tyto fondy, některé mají problém s kapitálovou přiměřeností. Ze zákona totiž svým klientům musí garantovat nezáporné zhodnocení. Pokud by tedy došlo k poklesu aktiv, musel by fond doplnit chybějící aktiva a poklesl by mu kapitál pod požadovanou úroveň. To by mohlo mít vliv na kapitálovou přiměřenost a mohlo by negativně ovlivnit odolnost tohoto sektoru vůči nenadálým externím šokům.

[7] Rozdíl mezi výnosnostmi do splatnostní dvou dluhových nástrojů dvou dlužníků o jinak stejných podmínkách. Obvykle je bráno jako rozdíl výnosností do splatnosti bezrizikového dlužníka (státu) a rizikového dlužníka při stejné splatnosti. Jinak také tzv. kreditní spread (Jílek, 2013).

Jak již bylo zmíněno v části **2.3 „Finanční analýza vybraných subjektů bankovního trhu“**, tuzemské banky zaznamenaly ve sledovaném období nadměrný růst množství poskytnutých úvěrů. To i přes (v roce 2012) nedávnou finanční krizi a ekonomické ochlazení ve světě i v České republice. V České republice se sešly velmi příznivé podmínky. Česká národní banka snížila své úrokové sazby, což se projevilo do bankovních úrokových sazeb a v konečném důsledku do cen hypoték, které tímto velmi zlevnily. Na hypotečním trhu v minimálně v letech 2012 až 2015 neexistovala prakticky žádná omezení, která by vycházela z nedávné zkušenosti hypoteční krize z USA. A za třetí zde byla velmi příznivá situace na trhu nemovitostí. V letech 2012 až 2016 se ceny nemovitostí pohybovaly kolem rovnovážné tržní hladiny. Následně díky levnému financování (hypotéky) nastal hypoteční boom a ceny nemovitostí začaly růst. Růst cen však souvisí nejenom s cenou hypoték ale i s dostupností nemovitostí.

Na konci roku 2017 byly ceny nemovitostí v průměru nadhodnoceny o 14% (Česká národní banka, 2018a, str. 13). Spolu s vysokou poptávkou po těchto nemovitostech jich na trhu ubývalo, což ještě více tlačilo na růst jejich cen. V roce 2017 pak na růst cen hypoték zatlačilo zvýšení úrokových sazeb centrální bankou což dále přispívá k růstu cen nemovitostí.

Vzhledem k hospodářskému cyklu se dá očekávat v následujících letech zpomalení hospodářského růstu v ČR. Potom zde existuje riziko, že pokud toto zhoršení bude prudké a nečekané, dojde k náhlému zhoršení platební schopnosti tuzemských domácností, což v konečném důsledku bude znamenat dramatické zhoršení úvěrových portfolií bank a pokles zisku. Podíl klientských úvěrů na celkových aktivech bankovního sektoru se mezi lety 2012 až 2016 pohyboval kolem 50%. V roce 2017 pak poklesl na necelých 45%. Úvěrové riziko měřené poměrem úvěrů v selhání na celkových úvěrech sice pokleslo na svá historická minima (3,7% k 31.12.2017), ale pokles množství úvěrů v selhání byl částečně způsoben i migrací těchto úvěrů do rizikovějších kategorií (Česká národní banka, 2014). To znamená, že kvalita úvěrů nerostla úměrně s poklesem poměru úvěrů v selhání. Úvěrové riziko tedy zůstává i nadále velmi významným rizikem do budoucna.

Česká národní banka tyto rizika registruje a rozhodla po zkušenostech s nedávnou hypoteční krizí v USA zavést limity na úvěrování. Cílem této politiky je omezit dostupnost úvěrů a snížit tempo růstu objemu nově poskytnutých úvěrů. Ohledně těchto opatření se však na ČNB snáší kritika, protože v podstatě snižuje možnost zejména mladých, méně příjmových skupin obyvatelstva si pořídit vlastní nemovitost.

Již v roce 2015 ČNB zavedla doporučení týkající se limitů LTV (loan-to-value) na nově poskytované úvěry. Doporučení ČNB bylo stanoveno na výši úvěru v maximální výši 90% hodnoty nemovitosti. Dále byl stanoven limit na tyto nově poskytnuté úvěry s hodnotou LTV 90%, který říká že jich nesmí být více než 10% z celkového objemu nově poskytnutých úvěrů.

V roce 2016 pak ČNB tyto limity dále zpřísnila. Zavedla nové doporučení bankám, aby úvěry s hodnotou LTV 90-100% nepřesáhly 10% z celkového objemu. Dále pak aby úvěry s hodnotou LTV 85-95% nepřesáhly 10% z celkového objemu a aby úvěry s hodnotou LTV 80-90% nepřesáhly 15% z celkového objemu. Od 1.4.2017 by pak žádný úvěr neměl přesáhnout 90% LTV. Dále je zde zavedena metrika DSTI (debt-service-to-income) na lepší testování poměru splátek z úvěru a příjmu.

V roce 2017 pak došlo k dalšímu zpřísnění podmínek pro poskytování úvěrů, kdy vedle výše zmíněných pravidel pro LTV ČNB dále specifikuje i hodnoty DSTI, která by neměla přesáhnout 40%. Dále je zde zaveden poměr DTI (debt-to-income), který je doporučen na hodnotu 8 (člověk by si neměl půjčit více, než osminásobek svého ročního příjmu). Tyto opatření jsou však kritizována. Dle mého názoru se nedá vyloučit, že skrze snížení dostupnosti hypoték a úvěrů všeobecně zde existuje riziko, že lidé, kteří na úvěry dle nových doporučení nedosáhnou si půjčí u například nebankovních společností, což může mít neblahé celospolečenské následky do budoucna.

Závěr

Cílem této diplomové práce byla identifikace, analýza a zhodnocení dopadů nestandardní měnové politiky na jednotlivé banky i celý bankovní sektor v České republice.

V první části práce byl zpracován přehled relevantní literatury a bližší uvedení do zkoumaného problému. Byl zde charakterizován tuzemský bankovní sektor a jeho specifika. Bankovní sektor v České republice je dvoustupňový univerzální. Dominují mu čtyři největší banky, které tvoří přes 60% celkové bilanční sumy. Do analýzy byly tedy zahrnuty pouze tyto čtyři největší tuzemské banky. Dále zde byl představen koncept nestandardní měnové politiky, která v tuzemském prostředí znamenala prostředí dlouhodobě velmi nízkých úrokových sazeb a kurzový závazek. Nestandardní měnová politika často využívá standardní nástroje, avšak k nestandardním účelům. Z tohoto důvodu byly do analýzy zahrnuty pouze čtyři největší (dle bilanční sumy) tuzemské banky, protože vzhledem k jejich velikosti je zde předpoklad, že se jich tato politika centrální banky dotkla nejvíce. Dále zde byl diskutován problém normalizace měnové politiky. Tudíž růst úrokových sazeb a opuštění kurzového závazku, ke kterému došlo v dubnu 2017 po dlouhých necelých čtyřech letech.

Literární rešerše, která byla provedena v úvodní části, se týká zejména vlivu měnové politiky na bankovní systém v dané zemi. Především pak dopady nestandardní politiky na bankovní sektor. Obecně by se dalo konstatovat, že prostředí dlouhodobě nízkých úrokových sazeb má vliv na ziskovost komerčních bank, stlačuje úrokovou marži coby zásadní faktor zisku a vytváří prostředí pro vznik budoucích rizik plynoucích především z hledání alternativních (a rizikovějších) zdrojů zisku a dalších investic. Další oblastí bylo měření profitability bank, která dala odpověď na otázku, jakým způsoben analyzovat dopady na bankovní sektor. Jako klíčové jsou zde představeny indikátory návratnosti aktiv (ROA) a vlastního kapitálu (ROE), které dávají dobrou představu o finanční situaci a hospodaření banky. Tyto

ukazatele spolu s dalšími byly dále analyzovány v následující praktické části diplomové práce.

V praktické části diplomové práce byla provedena analýza zvolených ukazatelů na vzorku čtyř vybraných největších tuzemských bank a na úrovni celého bankovního sektoru. V první polovině této části byly podrobněji představeny oblasti, které byly dále analyzovány. Pro analýzu bylo vybráno pět oblastí. Poměrové výkonové ukazatele (ROA a ROE), vklady a celková bilanční suma, vývoj zisků banky, úvěry a FX operace. Jako podkladová data pro následnou analýzu byla využita data z povinně uveřejňovaných zpráv komerčními bankami na základě zákona.

Z výsledků analýzy za jednotlivé banky vyplývá, že za sledované období od roku 2012 až do roku 2017 došlo ke snížení ziskovosti bank. Především k úrokové komponentě zisku a také ke stlačení úrokových marží. Tímto se tedy potvrdila hypotéza, že prostředí dlouhodobě nízkých úrokových sazeb stlačuje zisky komerčních bank. Na druhou stranu zde díky zlepšující se makroekonomické situaci a příznivým podmínkám na trhu nemovitostí došlo k enormnímu nárůstu úvěrů. Tento efekt, i přes nízké sazby z nově poskytovaných úvěrů udržel tuzemské banky ve srovnání s bankami například v eurozóně na slušné úrovni ziskovosti. Jak bylo však diskutováno, tento růst objemu úvěrů by mohl do budoucna znamenat problém pro jinak stabilní a dobře kapitálově vybavený tuzemský bankovní sektor.

Z analýzy na úrovni jednotlivých bank a bankovního sektoru jako celku vyplývá, že došlo k enormnímu nárůstu celkové bilanční sumy bankovního sektoru. Tento nárůst je důsledkem především devizových intervencí. Za sledované období vzrostla celková bilanční suma přibližně 1,52krát. Největší položky na jednotlivých stranách rozvahy byly vklady na straně pasiv a poskytnuté úvěry na straně aktiv. S blížícím se koncem kurzového závazku se také zvětšoval objem vkladů nerezidentů na běžných účtech. Při bližším pohledu na tyto vklady je vidět, že patří zahraničním finančním subjektům. Spekulační úložky u českých bank tedy prováděly banky zahraniční.

Na závěr je nutné konstatovat, že i přes příznivý ekonomický vývoj v posledních letech a optimistických výhledech do budoucna zde jsou určitá rizika. Nadměrný růst objemu úvěrů na bydlení spolu s růstem cen nemovitostí by mohl v případě náhlého zpomalení tempa růstu ekonomiky znamenat problém pro tuzemské banky i domácnosti. Česká národní banka však již v roce 2015 začala se zaváděním opatření v podobě doporučení komerčním bankám, aby do budoucna zmírnila hypoteční boom a v rámci pravidel obezřetnosti eliminovala možná budoucí rizika. České národní bance se sice podařilo pomocí své měnové politiky podpořit ekonomický růst, který ale z makroekonomického hlediska začíná narážet na své limity. Ekonomika začíná mít problémy jako nedostatek pracovních sil, velké zadlužení domácností i firem. Kurzový polštář zcela určitě exportujícím firmám pomohl. Na druhou stranu, dle mého názoru ale díky tomu firmy více exportovaly a méně investovaly. To by se mohlo projevit jako negativum v případě další ekonomické krize.

Závěrem lze říci, že tuzemské banky byly ovlivněny v pozitivním i negativním smyslu. Zhodnocení negativních i pozitivních dopadů v současnosti i do budoucna by mohlo být předmětem dalšího zkoumání.

Použité zdroje

Borio, C., Gambacorta, L., & Hofmann, B. (2017). The influence of monetary policy on bank profitability. *International Finance, 20*(1), stránky 48-63. doi:10.1111/infi.12104

Claessens, S., Coleman, N., & Donelly, M. (2017). "Low-For-Long" Interest Rates and Banks' Interest Margins and Profitability: Cross-Country Evidence. *International Finance Discussion Papers*(1197). doi:https://doi.org/10.17016/IFDP.2017.1197

Černohorská, L., & Prokop, V. (2015). Profitability Analysis of Selected Czech Banks and Their Foreign Owners. *Proceedings of 15th International Confenrence on Finance and Banking*, (stránky 32-39). Praha.

Česká bankovní asociace. (2018). *Bankovní sektor*. Získáno 8. Květen 2018, z Bankovní sektor | Czech-ba: https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor

Česká národní banka. (2013). *Zpráva o finanční stabilitě 2012/2013.* Praha: ČNB. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2012-2013/index.html

Česká národní banka. (2014). *Zpráva o finanční stabilitě 2013/2014.* Praha: ČNB. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2013-2014/index.html

Česká národní banka. (2015). *Zpráva o finanční stabilitě 2014/2015.* Praha: ČNB. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2014-2015/index.html

Česká národní banka. (2016). *Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016.* Praha: ČNB. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2015-2016/index.html

Česká národní banka. (2017). *Zpráva o finanční stabilitě 2016/2017.* Praha: ČNB. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2016-2017/index.html

Česká národní banka. (2018a). *Zpráva o finanční stabilitě 2017/2018.* Praha: ČNB. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2017-2018/index.html

Česká národní banka. (2018b). *Základní ukazatele o finančním trhu; Počty subjektů*. Získáno 6. květen 2018, z ARAD - Systém časových řad: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=BAA&p_sestuid=&p_lang=CS

Česká národní banka. (2018c). *Měnová politika - články > 12. Devizové rezervy a devizové intervence.* Získáno 8. Dubna 2018, z ČNB > Měnová politika > Vzdělávání: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/vzdelavani/mp_clanky/kapitoly/mp_12.html

Česká národní banka. (2018d). *Časté otázky a odpovědi – směrnice Capital Requirements Directive (CRD IV) a nařízení Capital Requirements Regulation (CRR)*. Načteno z Česká národní banka > Často kladené dotazy: https://www.cnb.cz/cs/faq/caste_otazky_a_odpovedi_smernice.html#10

Česká národní banka. (2018e). *Makroobezřetnostní politika*. Načteno z Česká národní banka > Finanční stabilita: https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/makroobezretnostni_politika/

Demirgüç-Kunt, A., & Huizinga, H. (1999). Determinants of commercial bank interest margins and profitability: some international evidence. *The World Bank Economic Review, 13*(2), stránky 379-408. Načteno z http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.194.3108&rep=rep1&type=pdf

Fisher, S. (2016). Monetary Policy, Financial Stability, and the Zero Lower Bound. *American Economic Review: Papers & Proceedings, 106*(5), stránky 39-42. doi:10.1257/aer.p20161005

Chen, P.-F., Zeng, J.-H., & Lee, C.-C. (2015). Monetary Policy and the Diversification-Profitability Linkage in Banking: Evidences from Emerging Market Economies. *South African Journal of Economics, 83*(4), stránky 576-597. doi:10.1111/saje.12070

Jílek, J. (2013). *Finance v globální ekonomice II - Měnová a kurzová politika.* Praha: Grada Publishing.

Kohout, E. (2016). *Devizové intervence centrální banky: srovnání zkušeností české a švýcarské centrální banky.* Diplomová práce, Vysoká škola ekonomická v Praze.

Lambert, F. (2015). Are unconventional monetary policies bad for banks? *Proceedings of OeNB Workshops: Asset-liability management with ultra-low interest rates. 20*, stránky 38-43. Oesterreichische Nationalbank. Načteno z

https://www.oenb.at/en/Publications/Economics/Workshops/2015/Workshop-No.-20.html

Lambert, F., & Ueda, K. (2014). *The Effects of Unconventional Monetary Policies on Bank Soundness* (14-152. vyd.). USA: Mezinárodní měnový fond. doi:https://doi.org/10.5089/9781498363563.001

Langr, M. (2017). *Analýza dopadu devizových intervencí na finanční trhy a analýza spekulační aktivity.* Bakalářská práce, Vysoká škola ekonomická v Praze.

Lízal, L., & Schwarz, J. (2013). Foreign exchange interventions as an (un)conventional monetary policy tool. *BIS working paper No. 73*, stránky 127-143.

Malovaná, S. (2017). Banks' Capital Surplus and the Impact of Additional Capital Requirement. *CNB Working paper series 8/2017*.

Palečková, I. (2016). Determinants of the Profitability in the Czech Banking Industry. *Economic Studies & Analyses/Acta VSFS, 10*(2), stránky 142-158.

Vejmělek, J. (2014). Dopad intervence ČNB do finančních trhů. *Politická ekonomie, 62*(6), stránky 808-823. doi:10.18267/j.polek.983

Vencovský, F., & kol. (1999). *Dějiny bankovnictví v českých zemích* (1. vyd.). Praha: Bankovní institut.

Yilamz, D. (2015). Unconventional Monetary Policies in the Eurozone: Considering. *Business and Economics Research Journal, 6*(3), stránky 51-68. Načteno z https://ideas.repec.org/a/ris/buecrj/0193.html

Zeman, K. (2016). Analýza vývoje ekonomické kondice a efektivnosti privatizačního procesu bank v České republice. *Politická ekonomie, 64*(7), stránky 804-832. doi:10.18267/j.polek.1092

Zemanová, K. (2016). *Analýza dopadů nízkých úrokových sazeb na hospodaření bank.* Diplomová práce, Vysoká škola ekonomická v Praze.

Zdroje dat

Česká spořitelna, a. s., - výroční zprávy a povinně uveřejňované informace
Dostupné zde: https://www.csas.cz/cs/dokumenty-ke-stazeni#/7/Povinne-informace-v-souladu-s-Vyhlaskou-CNB

Československá obchodní banka, a. s., - výroční zprávy a povinně uveřejňované informace
Dostupné zde: https://www.csob.cz/portal/o-csob/povinne-uverejnovane-informace#informace-o-csob

Komerční banka, a. s., - výroční zprávy a povinně uveřejňované informace
Dostupné zde: http://www.kb.cz/cs/o-bance/tiskove-centrum/povinne-uverejnovane-informace/zpravy.shtml

UniCredit Bank Czech Republic, a.s., - výroční zprávy a povinně uveřejňované informace
Dostupné zde: https://www.unicreditbank.cz/cs/o-bance/banka/o-bance.html#povinneudajeobance

Bankovní sektor celkově, makroekonomická data a jiné ukazatele – veřejná databáze ARAD České národní banky, různé sestavy
Dostupné zde: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm

Seznam grafů

Graf 1 - Podíl jednotlivých skupin bank na bilanční sumě bankovního sektoru 5
Graf 2 - Úrokové sazby hlavních centrálních bank 11
Graf 3 - Inflace v ČR 14
Graf 4 - Vývoj kurzu CZK/EUR 15
Graf 5 – Poměrové ukazatele ROA a ROE, Česká spořitelna 26
Graf 6 - Meziroční změna zisku, ČS 27
Graf 7 – Poměrové ukazatele ROA a ROE, ČSOB 28
Graf 8 – Meziroční změna zisku, ČSOB 29
Graf 9 - Poměrové ukazatele ROA a ROE, KB 31
Graf 10 - Meziroční změna zisku, KB 32
Graf 11 - Poměrové ukazatele ROA a ROE, Unicredit 33
Graf 12 - Meziroční změna zisku 34
Graf 13 - Objem vkladů v bankovním sektoru ČR 37
Graf 14 - Aktiva bankovního sektoru 38
Graf 15 - Pasiva bankovního sektoru 39
Graf 16 - Poměr klientských vkladů a úvěrů 41
Graf 17 – Sazby kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika 43
Graf 18 - Přebytek kapitálu nad souhrnným kapitálovým požadavkem 46
Graf 19 - Index cen nemovitostí 49

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Sazby kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika 44

Seznam použitých zkratek

BoE	Bank of England
CRD	Capital requirements directive
CRR	Capital requirements regulation
CZK	Česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČS	Česká spořitelna
ČSOB	Československá obchodní banka
DSTI	Debt-service-to-income; poměr výše splátky a ročního příjmu
DTI	Debt-to-income; poměr ročního příjmu a úvěru
ECB	Evropská centrální banka
EUR	Euro
FED	Federální rezervní systém
CHF	Švýcarský frank
KB	Komerční banka
LTV	Loan-to-value; poměr hodnoty nemovitosti a úvěru
ROA	Návratnost aktiv
ROE	Návratnost vlastního kapitálu